

Analýza předvolebních debat odvysílaných Českou televizí 28.9., 30.9. a 2.10. 2025

Analýza plnění požadavků zákona č. 483/1991 Sb.,
o České televizi a Kodexu ČT pro potřeby Rady ČT

PhDr. Jaromír Volek, PhD.

OBSAH:

ÚVOD	4
1. ZADÁNÍ ANALÝZY	5
1.1 Převedení cílů formulovaných zadavatelem do jazyka analýzy	6
2. TEORETICKÁ A NORMATIVNÍ VÝCHODISKA	
2.1 Předvolební televizní diskuse jako formát: <i>zrcadlo a fórum</i>	8
2.2 Editoriální rámování	8
2.3 Konceptualizace profesně-etických kritérií	9
2.3.1 Operacionální vymezení proměnných a indikátorů	12
3. METODY	15
4. VZOREK	16
5. ANALÝZA	17
5.1. SUPERDEBATA	17
5.1.1 NESTRANNOST	17
5.1.1.1 <i>Tematická struktura debaty: základní zarámování</i>	18
5.1.1.2 <i>Řízení debaty a její vyváženost</i>	
5.1.1.3 <i>Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi</i>	19
5.1.1.4 <i>Férovost komunikace moderátora: verbální a vizuální rámování respondentů</i>	21
5.1.2 FAKTIČNOST	22
5.1.2.1 <i>Pravdivost, úplnost, relevance</i>	22
5.1.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ	22
5. 2. TEMATICKÁ DEBATA: OBRANA A BEZPEČNOST	25
5.2.1 NESTRANNOST	25
5.2.1.1 <i>Tematická struktura debaty: základní zarámování</i>	25
5.2.1.2 <i>Řízení debaty a její vyváženost</i>	27
5.2.1.3 <i>Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi</i>	29
5.2.1.4 <i>Férovost komunikace moderátora: verbální a vizuální rámování respondentů</i>	31
5.2.2 FAKTIČNOST	32
5.2.2.1 <i>Pravdivost, úplnost, relevance</i>	32
5.2.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ	32

5. 3. TEMATICKÁ DEBATA: EKONOMIKA	36
5.3.1 NESTRANNOST	36
5.3.1.1 <i>Tematická struktura debaty: základní zarámování</i>	36
5.3.1.2 <i>Řízení debaty a její vyváženost</i>	38
5.3.1.3 <i>Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi</i>	39
5.3.1.4 <i>Férovost komunikace moderátora: verbální a vizuální rámování respondentů</i>	41
5.3.2 FAKTIČNOST	41
5.3.2.1 <i>Pravdivost, úplnost, relevance</i>	41
5.3.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ	41
6. DISKUZE A ZÁVĚREČNÉ SHRUTÍ	44
6. 1 Komparace strukturálních podobností a odlišností	44
6.1.1 Strukturální podobnosti a odlišnosti mezi Superdebatou a tematickými debatami	44
6.1.2. Vliv moderace na celkový průběh debat	45
6.1.3. Vliv moderace na sebe prezentaci diskutujících	46
7. Seznam použité a referenční literatury	47

ÚVOD

Česká televize uvedla v průběhu září a října 2025 čtrnáct tematických předvolebních debat a superdebatu. Nabídla tak divákům 30 hodin premiérového vysílání, na kterém se podílelo vedle početných štábů i pět moderátorů.

Rada ČT vybrala z uvedených debat tři, dvě tematické a superdebatu, aby posoudila, do jaké míry respektovali jejich tvůrci požadavky zákona o České televizi a její kodex.

Předložená analýza je rozdělena do šesti částí. V první jsou představeny cíle analýzy formulované na základě zadání Rady ČT. V teoretické části je popsána konceptualizace hlavních analytických kategorií a v metodologické jsou popsány analytické nástroje.

Samotná analytická část zahrnuje tři dílčí podkapitoly: Superdebata, Obrana a bezpečnost, Ekonomika, zakončené vždy závěrečným hodnocením.

Analýzu uzavírá sumarizující diskusní kapitola, která porovnává vybrané debaty strukturálně s cílem naznačit společné a odlišné charakteristiky uvedených debat, respektive jejich silné a slabé stránky.

V Brně 6. dubna 2026

Jaromír Volek

1. ZADÁNÍ ANALÝZY

Rada ČT vymezila jako předmět analýzy tři předvolebních debaty, které ČT odvysílala před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2025.

1. Obrana a bezpečnost (moderoval M. Řezníček, délka 1:49:00)

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/17113857060-volby-2025/225411033590930/>

2. Ekonomika (moderoval D. Takáč, délka 1:53:00)

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/17113857060-volby-2025/225411033591001/>

3. Superdebata (moderovala M. Augustová, délka 1:50:20)

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/17113857060-volby-2025/225411033390001/>

Cíl analýzy: posoudit, zda si ČT ve vybraných předvolebních debatách počínala v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v zákoně 483/1991 Sb., o České televizi (dále jen ZČT) a v Kodexu České televize (dále jen Kodex).

Zadavatel zdůraznil, že analýza musí věnovat pozornost § 2 ZČT a Preambuli Kodexu (zejména k jejím písmenům a/, b/ a f/) a článkům 6. a 9. Kodexu (především k bodům 6.1, 6.2, 6.5, 6.8, 9.1 a 9.2).

Metoda analýzy: zadavatel požaduje jako hlavní analytickou metodu *kvalitativní rozbor, nicméně specifikaci užitých metody/metod* ponechal na dodavateli.

Další parametry analýzy: Po teoretické a metodologické stránce bude předložena analýza v souladu se současnými standardy mediálních studií; výsledek bude mít podobu písemné zprávy, která bude obsahovat:

- a) teoretické zarámování analýzy (stručný výklad důležitých pojmů),
- b) metodickou část (stručné představení využitých metody / metod; přiblížení operacionalizace),
- c) hlavní závěry,
- d) podrobné závěry,
- e) seznam použité odborné literatury.

Analýza vzniká z iniciativy Rady ČT a se zadáním formulovaným Radou ČT. Analýza bude primárně sloužit pro potřeby Rady České televize a veřejnosti, kterou RČT vůči České televizi zastupuje (analýza bude zveřejněna).

Přestože Rada ČT v zadání poptává také hodnocení, nakořik daný pořad v analyzovaných dílech plnil příslušné požadavky zákona o ČT a Kodexu ČT, nesnímá tím ze sebe odpovědnost za vlastní hodnocení práce České televize. Rada ČT zdůrazňuje, že v poptávaných analýzách pokládá za klíčová zejména empirická, konkrétní zjištění opřená o kvalitní teoretické vědomosti a relevantní metodologie a výzkumné metody.

Od dodavatele se očekává, že v textu uvede, že se jedná o analýzu vzniklou z iniciativy Rady ČT a na zadání, které navrhla Rada ČT.

1.1. Převedení cílů formulovaných zadavatelem do jazyka analýzy

Z výše exponovaného zadání vyplývají pro analýzu jako určující následující pasáže ze Zákona o České televizi a jejího Kodexu, které specifikují požadavky kladené na aktuální publicistiku ČT, respektive na diskusní pořady, které

1) povinnost poskytovat divákům objektivní, ověřené, a všestranné „*informace důležité pro jejich všestrannou orientaci a svobodné utváření názorů.*“

2) dramaturgie diskusních pořadů „*musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů a že vývoji společnosti je vlastní názorový střet.*“

3) Bod 6.2 Kodexu ČT uvádí, že „*Vyváženost se posuzuje zejména podle váhy jednotlivých politických stran v demokratické společnosti odvozené především z výsledků voleb do hlavních orgánů zastupitelské demokracie. Zároveň je však třeba zajistit, aby poměr mezi diskusními vystoupeními činitelů vládních stran a stran opozičních byl v souhrnu poskytnutého prostoru přibližně vyrovnaný.*“

4) Povinnosti moderátorů diskusních pořadů jsou popsány explicitně v bodu 6.5 Kodexu ČT, který požaduje, aby zachovávali nestrannost: „*Divák by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký k diskutovanému problému nebo diskutujícím zaujímají postoj. Moderátoři vždy iniciují otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.*“

Z těchto čtyř obecných normativních požadavků zákonodárce lze odvodit jeho očekávání, že by předvolební diskuse měly být:

- a) *všestranné a*
- b) *vyváženě reprezentovat relevantní názorové proudy,*
- c) *řízené nestranným, důvěryhodným moderátorem,*
- d) *který by měl plnit roli kvalifikovaného oponenta,*
- e) *a v neposlední řadě přistupovat k respondentům s respektem.*

Vzhledem k tomu, že uvedené normy a jejich požadavky nevycházejí operacionálně vymezených analytických kategorií, je analýza nucena kompenzovat tento deficit využitím analytických kategorií, které jsou zakotvené v odborné literatuře. Jejich operacionální vymezení je popsáno v následující kapitole, který konceptualizuje hlavní teoreticko-analytické kategorie. Operacionální vymezení je uvedeno v podkapitole 2.3.1.

Analýza věnovala pozornost práci celého týmu, který se podílel výsledné podobě odvysílaných pořadů, a to tak, aby metody analýzy umožnily zhodnotit, zda byly respektovány požadavky na *nestrannost a faktičnost*, jako základních atributů *žurnalistické objektivity*.

Základní poznávací rámec vyplývající ze zadání člení analýza do dvou dimenzí: *dramaturgicko-obsahové a behaviorálně-moderační*, respektive *režijní* (audiovizuální).

Z pohledu první dimenze byla posuzována **dramaturgie** diskusí z pohledu jejich:

- (a) *tematické relevance,*
- (b) *všestrannosti a věcné správnosti dotazů adresovaných respondentům.*

Z pohledu **behaviorálně-moderačního** byla posuzována *neustrannost komunikačních taktik* užitých:

- (c) *moderátorem při vedení diskusí, jak v rovině verbální, tak i non-verbální,*
- (d) *v rámci režijní koncepce audiovizuální podoby (stříhová a záběrová skladba apod.) každého ze tří analyzovaných pořadů.*

V tomto smyslu se analýza soustředila na to, do jaké míry naplnily analyzované pořady:

- a) *normativní požadavky žurnalistické objektivit: (poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů),*
- b) *požadavek na komplexní reprezentaci reality, nejen věcné správnosti, a to ve smyslu zastoupení názorové plurality, respektive vyváženosti a všestrannost analyzovaných pořadů,*
- c) *požadavek nezávislosti a neustrannost novinářské práce, respektive, zda ne/docházelo k de/favorizaci diskutujících, politických subjektů a jejich hodnot, které v debatách reprezentovali.*

Cílem analýzy ale nebylo pouze identifikovat a popsat možná dílčí profesní selhání, která porušila požadavky vyplývající z *Zákona o ČT a jejího Kodexu*. Primárně vychází analýza z hermeneutického předpokladu, že celek je více než pouhý součet jednotlivin.

Jinými slovy, základním interpretačním imperativem analýzy je předpoklad, že předvolební televizní diskuse nelze hodnotit pouze na základě mechanické kvantitativní deskripce jejich dílčích atributů, ale je třeba nahlížet na tento televizní formát jako komplexní komunikát.

2. TEORETICKÁ A NORMATIVNÍ VÝCHODISKA

2.1. Předvolební televizní debata jako formát: *zrcadlo a fórum*

Formát předvolební televizní debaty pořadu kombinuje v nestejně míře čtyři modelové komunikační situace a konverzační typy. Představuje tak z komunikačního hlediska pořad, jehož těžiště spočívá v jeho dia(poly)logicko-diskusní struktuře, pro kterou je určující kooperativně-kompetitivní konverzační rámec (Volek, 2019).

Tento specifický formát se odlišuje od běžných diskusních pořadů na politická témata v tom smyslu, že je (a) převážně tematicky *uzavřený* a zaměřuje se především na (a) reflexi stranických programových cílů kandidujících subjektů, které jsou, (b) pozvány do diskuse na základě speciálního klíče, resp. dosažení arbitrárně dané úrovně aktuálních voličských preferencí (volebního potenciálu), (c) což v daném případě znamenalo osm subjektů a respondentů, kteří je zastupovali. Takto vysoký počet diskutujících (d) omezuje výměnu názorů mezi všemi hosty a vede nezdědka k psedo-diskusi a (e) nezdědka činí z moderátora pouhého distributora dotazů, který má za úkol pouze (f) disciplinovat diskutující, aby zabezpečit rovné komunikační podmínky. V tomto smyslu klade daný formát i specifické požadavky na tvůrce jeho (e) „inscenační a režijní podoby, aby na jednu stranu zachovali elementární performativní televizibilní charakteristiky a současně udržel srovnatelné podmínky pro diskutující a nečinili z nich audiovizuální figury s rysy *simulaker*.

Cílem analýzy je posoudit do jaké míry se podařilo udržet naznačená profesně-normativní očekávání, které reprezentují metafory televizního „*zrcadla*“ a televizního „*fóra*“. Jinými slovy, do jaké míry *věrně* a férově *odrážely* dané televizní přenosy názory respondentů.

V tomto smyslu se analýza soustřeďuje:

(a) na míru *reflexivní plurality* daných diskusí, respektive na to, do jaké míry plnily roli *společenského zrcadla, veřejného fóra a trhu ideí* (Ekron, 2008; Entman, Wildman, 1992),

(b) na *obsahové strategie a formální taktiky* uplatňované v různých úrovních v rámci dramaturgicko-režijní koncepce pořadu, která zahrnuje nejen samotné vedení diskuse, ale také její obrazovou, respektive stříhovou či záběrovou podobu, jež ve svém celku determinovaly veřejnou recepci pořadů, respektive způsob, jak jim rozuměli diváci.

2.2. Editoriální rámování

Pro naplnění uvedených poznávacích cílů vychází analýza z teorie editoriálního rámování (*framing*), které poskytuje mediálním konzumentům *definici situace* a tím determinuje recepci diskutovaných témat (Bateson, 1954; Goffman, 1974).

Jinými slovy, analýza se v této své analytické dimenzi zaměřila na užívání *editoriálních strategií a taktik*, které mají tendenci redukovat diskutovaná témata do interpretačních schémat, skrze něž pak vnucují diskutujícím i jejich publikům porozumění a *hodnocení situace*.

V tomto smyslu je persvazivní efektivita *editoriálního rámování* vysoká, jelikož má meta-komunikativní povahu (Van Gorp, 2005) a napovídá mediálním konzumentům, jak mají interpretovat mediální obsahy. Jinými slovy, jde o mechanismus, který působí de facto podprahově (Kahneman, Tversky 1984; Iyengar, Kinder 2010), respektive vede sociální aktéry, více méně bez jejich vědomí, k editoriálně preferovanému porozumění, o kterém se domnívají, že k němu dospěli samostatně.

Analýza se v tomto smyslu zaměřuje nejen na roli moderátora, ale na celou režijní koncepci pořadů – na jejich obrazovou a střihovou skladbu, která může výrazně posílit efektivitu *rámování* diskutovaných témat i promluv respondentů.

Popis a analýza užití těchto editoriálních rámců poskytl materiál pro odpověď na otázku, zda analyzované diskusní pořady naplnily níže popsané normativní požadavky vyplývající z zákona o České televizi a jejího Kodexu - zejména naplnění normativního požadavku *neutrnosti*.

2.3 Konceptualizace profesně-etických kritérií

Vzhledem k tomu, že domácí mediální legislativa neposkytuje operacionální definice *objektivity, faktičnosti, neutrnosti a vyváženosti* musí analýza konstruovat operacionální definice uvedených kategorií ad hoc, ve vazbě na podmínky určené Zadávací dokumentací, respektive na specifika daného debatního formátu

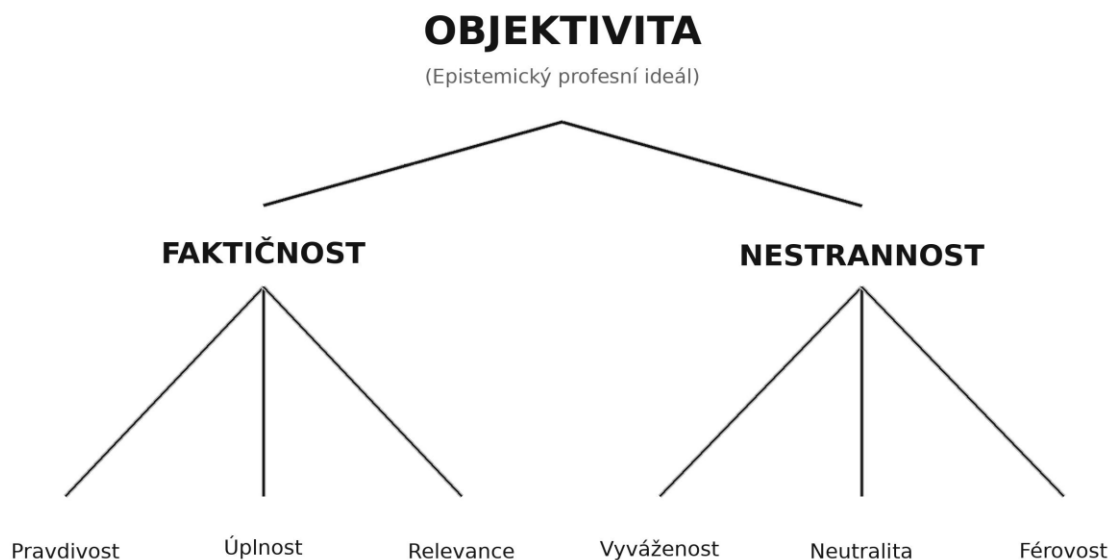
Takové ad hoc vymezení sice zpochybňuje striktně objektivistický, pozitivistický předpoklad univerzální srovnatelnosti použitých měřících nástrojů, má ale své opodstatnění v tom smyslu, že umožňuje vyhnout se mechanické volbě indikátorů a poskytuje prostor pro tvůrčí, zkušenostně založenou tvorbu operacionálně adekvátních indikátorů.

V tomto smyslu chápe analýza vybrané televizní debaty jako samostatné diskurzivní celky složené na jedné straně z dílčích komunikačních taktik respondentů a na druhé straně z profesních praxí/ rutin profesionálních komunikátorů, které by měly naplňovat základní požadavky žurnalistické objektivity, kterou chápe analýza jako zastřešující epistemický horizont, jenž se zformoval historicky jako profesní norma, která akcentuje *odstup* a důraz na *fakticitu* zpravodajství (Schudson, 1978).

V nejobecnější rovině tak vychází předložené normativní hodnocení televizních diskusí z předpokladu, že žurnalistická profesní objektivita není definována absencí hodnot, ale respektováním metody, která zaručuje takový popis a zprostředkování reality, které využívá ověřená fakta, spolehlivé zdroje, odděluje fakta od názorů.

V tomto smyslu analýza vychází z Westerstahlova (1983) vymezení žurnalistické objektivitu, které akcentuje jako určující charakteristiky – *nestrannost* a *faktičnost*. K tomuto modelu přidává analýza ještě jejich dílčí atributy, zvláště faktor *férovost* (fairness), který hraje při posuzování předvolebních diskusí důležitou roli (viz. schématu 1).

Schéma 1 Hlavní teoreticko-analytické kategorie a jejich vztahy

Nestrannost chápe analýza jako syntetickou kategorii, která zahrnuje dílčí normativně-profesní charakteristiky a) *vyváženosti*, b) *neutrality*, c) *férovosti*.

Nestrannost bývá definována primárně jako výraz profesní neutrality a týká se primárně postoje novináře při popisu sociální reality aktérů, kteří se nacházejí v konkurenčním, nejen politickém vztahu. Nestrannost se ale primárně netýká pravdivostní hodnoty tvrzení profesionálních komunikátorů (McQuail, 1992, 2010)

Analýza pojímá *nestrannost* jako profesně-behaviorální projev objektivitu v tom smyslu, že respektuje hodnotové zakotvení tvůrců pořadu, ale považuje za profesní selhání, když je promítáno do vlastní profesní praxe, vedení diskuse, dramaturgie diskuse, práce s obrazem apod.

Za nestrannost, ale analýza nepovažuje předstírání, že jsou všechna diskutovaná tvrzení stejně platná, i když jsou v rozporu s evidence based postupy, jsou věcně nedoložitelná, nebo dokonce nepravdivá.

Analýza chápe *nestrannost* jako profesní normu, která vyžaduje, aby se nejen moderátoři, ale širší vysílací tým (dramaturgové, režijní pracovníci, kameramani) vyhýbali manifestaci sebemenší identifikace se stranicko-ideologickým a programovým zakotvením respondentů, respektive subjektů, které reprezentují. V tomto smyslu se analýza speciálně soustřeďuje na mechanismy *de/favorizace*.

ad a. **Vyváženost** bývá obvykle posuzována na základě proporčního, zastoupení názorových perspektiv a politických proudů. Kritérium vyváženosti se zformovalo historicky jako *redakční rutina* a operacionální nástroj sloužící k reduktivnímu a simplifikujícímu měření objektivit, které při nevhodné aplikaci může vést k „falešnou vyvážeností“. Například v situaci, kdy je stejný prostor poskytován *evidence based informacím, misinformacím či dezinformacím* (Miro, C.2024). V takovém případě jde o zpochybnění principu objektivit.

Vyváženost nepředstavuje samostatný epistemický princip, ale spíše strukturální rutinní techniku (Stroud & Reese, 2008). Vyjádřeno operacionálněji je vyváženost měřena jako míra proporcionálního zastoupení relevantních subjektů v daném pořadu, cyklu, časovém intervalu. Například na základě judikovaného *principu odstupňované rovnosti* stranicko-politických subjektů ve zpravodajství/ aktuální publicistice.

Ve vztahu k žurnalistické objektivitě je vyváženost chápána jako nástroj, ne pravidlo. Požadovaná vyváženost by tak měla posilovat realistické zprostředkování reality, ale neměla by ji redukovat podle požadavku statické symetrie (Terzian, 2025, Brüggemann & Engesser, 2017).

V televizních předvolebních diskusích je vyváženost posuzována také podle toho, zda jsou respondenti oslovovali moderátorem rovnoměrně, jak z pohledu frekvence, tak typu dotazů, které jsou jim adresovány. Vlastní stopáž promluv respondenta bývá považována za pouze sekundární kritérium.

ad b. **Neutralita** vyžaduje, aby se žurnalisté nestavěli na žádnou stranu sporu, ale dávali přednost důkazům, ověřování a principům veřejného zájmu. Pokud jsou ale například tvrzení některého z respondentů předvolebních diskusí prokazatelně nepravdivá nebo nepodložená, musí na to moderátor upozornit a neměl by je akceptovat jako platná. V tomto smyslu nepovažuje analýza za korektní profesní akcentaci mechanické rovnováhy, respektive podmiňuje naplnění žurnalistické neutrality ověřováním zveřejňovaných faktů.

Jinými slovy, zatímco tradiční pojetí *objektivit* informuje o faktech bez názoru s odstupem a *vyváženost* vyžaduje prezentovat protichůdná tvrzení symetricky, *princip neutrality* akcentuje nestrannost, ale nevyhýbá se kritické reflexi, která se opírá o důkazy a demokratické hodnoty a vyžaduje, aby byly všechna tvrzení stejně věrohodná (Ward, 2005).

Analýza nevychází z předpokladu, že tvůrci politických diskusí (moderátoři, dramaturgové apod.) nesmí mít hodnoty a názory na diskutovaná témata, respektive, že musí zastávat alibisticky bezhodnotové postoje. Rozhodující ale je, aby jejich postoje nevedly k selektivní reprezentaci diskutujících, a tak ovlivnili vyznění debaty.

ad c. **Férovost**, jako třetí faktor *nestrannosti* zajišťuje etické uplatňování objektivit, zejména při prezentaci informací o sociálních aktérech (diskutujících), které by jim mohly uškodit. Princip férovosti vyžaduje takové zacházení s informacemi a

hodnoceními, aby vždy reflektovalo jejich kontext a vyvarovalo se zavádějícím tvrzením. A v neposlední řadě zahrnuje princip férovosti právo na odpověď dotčených subjektů (Ward, 2005).

Z pohledu dané analýzy, je princip profesní férovosti posuzován zvláště jako moderátorova schopnost oslovovat respondenty s respektem, umožnit jim reakci na informace poškozující jejich obraz i obraz subjektu, který reprezentují.

Jinými slovy, analýza v tomto smyslu akcentuje spíše etický, odpovědný a nepředsudečný rozměr mediace a řízení předvolební debaty než epistemickou hodnotu.

Druhou dimenzi profesní objektivitu zohledněnou v analýze, představuje **faktičnost** (Panievsky, 2026, Godler & Reich, 2017), která zahrnuje důraz na:

- a) *pravdivost a úplnost, přesnost informování,*
- b) *relevanci výběru společensky významné informací.*

Při posuzování, jak je faktor *faktičnosti* naplňován v televizních předvolebních diskusích hraje v analýze důraz na **věcnost, přesnost a kontextuální relevanci výběru diskusních (sub)agend i dotazů** adresovaných moderátorem respondentům. Analýza ale také sleduje do jaké míry moderátor upozorňoval diváky na tvrzení respondentů, která byla zavádějící, nedoložená, manipulativní apod.

Vzhledem k širokému spektru někdy těžko ověřitelných tvrzení respondentů má tento požadavek spíše povahu normativního horizontu, kterému se moderátor a jeho redakční tým v „uchu“ mohou jen přibližovat.

2.3.1 Operacionální vymezení proměnných a indikátorů

Popsaná konceptualizace vychází z takového pojetí *žurnalistické objektivity* jako *nestranné audiovizuální konstrukce obrazu respondentů* zvláště skrze jejich odpovědi na *relevantní, věcné a přesné* dotazy moderátora, který s nimi komunikuje s respektem a poskytuje jim rovnocenný prostor pro vyjádření názorů.

Profesní „objektivita“ byla operacionalizována v tomto smyslu jako ne/naplňování *nestrannosti a faktičnosti*, které má povahu *de/favorizace* jednotlivých diskutujících. *Favorizaci* chápe analýza jako záměrnou i nezáměrnou verbální/vizuální atribuci pozitivního statu respondentům i politickým subjektům a programům, které zastupují. Naopak *defavorizaci* chápe analýza jako záměrnou i nezáměrnou verbální i vizuální atribuci negativního statu. Indikátory těchto procesů popisuje následující tabulka 1.

Tabulka 1 Analytické dimenze, koncepty a indikátory

ANALYTICKÉ DIMENZE	ANALYTICKÉ KONCEPTY	PROMĚNNÉ	INDIKÁTORY
DRAMATURGICKÁ REŽIJNÍ MODERAČNÍ	NESTRANNOST	<i>Tematická struktura debaty</i>	<ul style="list-style-type: none"> • akcentování/ potlačování témat, která posilují/oslabují věrohodnost respondenta
		<i>Řízení a vyváženost diskuse</i>	<ul style="list-style-type: none"> • selektivní přístup moderátora skrze posilování/potlačování komunikačního prostoru respondenta • ne/organické vstupy moderátora do promluv respondenta
		<i>Verbální rámování promluv respondentů</i>	<ul style="list-style-type: none"> • preventivní rámování názorů respondenta které jej staví do nevýhodné pozice • ideologické nálepkování respondenta
		<i>Vizuální rámování respondentů</i>	• de/favorizace záběrůvámím/ střihem
		<i>Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • neutrálně-zjišťovací • kriticky – zpochybňující • legitimizující mluvčího • ad rem • ad hominem • návodný dotaz signalizující preferovanou „správnou“ odpověď • dokončování odpovědi za respondenta zkreslující jeho komunikační záměr • disentní dotaz se záporem indikující nesouhlasné stanovisko moderátora s respondentem
		<i>Férovost komunikace moderátora</i>	<ul style="list-style-type: none"> • snižování důstojnosti respondenta skrze zjemnělé formy agrese (ironie, sarkasmus apod.) • agresivní vynucování odpovědi • nezastupování nepřítomných subjektů v situaci, kdy jsou podrobena kritice
	FAKTIČNOST	<i>Pravdivost, úplnost, relevance</i>	<ul style="list-style-type: none"> • vytváření informačních (statistických) artefaktů • potlačoval relevantní informace • nekorigování nepřesných, lživých informací či argumentů.

Z uvedeného normativního vymezení vyplývají následující výzkumné otázky

Hlavní výzkumné otázky a proměnné

Výzkumná otázka	Hodnotící proměnná	Funkce/profesní rutina
1. <i>Byla diskuse jako celek koncipována tak, aby zprostředkovala co nejkomplexněji názory diskutujících?</i>	Objektivita	Epistemická funkce
2. <i>Reprezentovala debata respondenty a jejich názory nestranně, vyváženě a férově?</i>	Nestrannost Vyváženost Férovost	Profesně-etická norma Profesní rutina
3. <i>Byla debata koncipována tak, aby zprostředkovala relevantní témata?</i>	Faktičnost Relevance	Profesní rutina

3. METODY

Vzhledem k zadání analýzy a jeho cílům byla jako hlavní metoda použita kvalitativní verze obsahové analýzy kombinující prvky *sémiotické*, *diskurzní* (van Dijk, 1987; Gee 1999), *rámčové* (Entman, 1992) a *konverzační analýzy* (Greatbatch, 1992 Tolson, 2001).

Analýza pracovala s audiovizuálními záznamy uvedených debat uložených na webu ČT (ivysilani.cz) a jejich doslovnými přepisy, které poskytla pro analýzu ČT.

Pro základní popis moderačních taktik, respektive i distribuci dotazů respondentům byla využita deskriptivní kvantifikace.

Z širokého aplikačního spektra daných metod využívá analýza ty postupy, které umožňují analyticky popsat významové akcenty, jež připisovaly verbálnímu a obrazovému projevu respondentů tvůrci tří uvedených diskusí. Vybrané metody se v tomto smyslu doplňují, tzn. vykrývají své dílčí poznávací limity (Neuendorf, 2002).

Použité metody tak popisují primárně *jak* byly konstruovaly obrazy respondentů, respektive:

- a) jaké konverzační taktiky užívali moderátoři, když přibližovali názory, postoje a hodnoty respondentů,
- b) jaké osobnostní charakteristiky respondentů byly *zvýznamňovány*,
- c) zda docházelo v diskusích k jejich *ideologické de/legitimizaci* respondentů, resp., zda byly užity favorizační, nebo defavorizační taktiky,

Analýza vychází z předpokladu, že je pozice moderátora politických diskusí dvojdomá (Greatbatche, 1998). Není apriori neutrální, ale dosahuje tohoto statu za pomoci sady speciálních diskurzivních (editoriálních) praxí (Metzger, 2005), které často zastírají jejich ideové angažmá a maskují preferované hodnoty. *Konverzační analýzu* jsme tak využili s cílem identifikovat tuto případnou konverzačně-rétorickou kamufláž na straně moderátorů.

Analýza byla aplikována především na promluvy moderátora, které měly většinou povahu otázky, komentáře, výzvy respondentovi, a/nebo hodnotového rámování. Jako hlavní analytické jednotky, stavební prvky diskusní konverzace byly zvoleny:

- a/ tematické subdiskurzy/ diskusních okruhy nastolené dramaturgií pro jednotlivé debaty,
- b/ moderátorovy otázky a rámuující komentáře,
- c/ moderátorovy repliky,
- d/ záběrování, stříhová skladba.

4. VZOREK

Výše uvedené teoretické a konceptuální rámce byly využity pro analýzu tří tematicky odlišných debat s odlišným obsazením respondentů a odlišnými moderátory:

a/ **Superdebata**, premiéra 28.9., repríza 2.10. 2025, moderovala M. Augustová.
Respondenti: K. Havlíček (ANO), P. Fiala (SPOLU), T. Okamura (SPD), V. Rakušan (STAN), Z. Hřib (Piráti), K. Konečná (Stacilo!), P. Macinka (Motoristé) a R. Šlachta (Přísaha).

b/ **Ekonomika**, premiéra 1.10. 2025, moderoval D. Takáč.
Respondenti: Alena Schillerová (ANO), Zbyněk Stanjura (SPOLU), Markéta Šichtařová (SPD), Lucie Sedmihradská (STAN), Libor Dušek (Piráti), Jana Bobošíková (Stacilo!), Vladimír Pikora (Motoristé) a Petr Vokřál (Přísaha).

c/ **Obrana a bezpečnost**, premiéra 30.9. 2025, moderoval M. Řezníček.
Respondenti: Pavel Růžička (ANO), Jana Černochová (SPOLU), Radovan Vích (SPD), Petr Letocha (STAN), Zdeněk Hřib (Piráti), Jaroslav Štefec (Stacilo!), Petr Macinka (Motoristé) a Robert Šlachta (Přísaha).

5. ANALÝZA

V následující třech podkapitolách jsou analyzovány vybrané debaty, a to v optice výše exponovaných hlavních profesně normativních konceptů – nestrannosti a faktičnosti, a sedmi analytických proměnných: (a) *tematické struktury* a (b) *zarámování debaty*, (c) *jejího řízení a vyváženosti*, (d) *verbálního a vizuálního rámování respondentů*, (e) *férovosti komunikace moderátora*, (f) *stylu dotazování*, (e) *pravdivosti, úplnost, relevance* zvolených diskusních okruhů.

Každou z analýz uzavírá *diskuse* ve formě odpovědí na hlavní otázky a *závěr*.

5. 1. SUPERDEBATA

Česká televize odvysílala závěrečnou debatu lídrů kandidujících subjektů s největším volebním potenciálem pět dnů před volbami v neděli 28.9. jako třináctou z patnácti premiérových přenosů a reprízovala ji ve čtvrtek 2.10. 2025, den před otevřením volebních místností. ČT vysvětlovala tuto neobvyklou dramaturgii snahou nevysílat Superdebatu proti jiné předvolební diskusi na konkurenční stanici. Taková vstřícnost k divákům, ale i k některým politikům, na které ČT čekala, ale kteří stejně nepřišli, do jisté míry předznamenala i nekonfliktní průběh celé diskuse, kterou moderovala M. Augustová.

Tabulka 1 Základní charakteristiky debaty

datum vysílání	program/čas	Moderátorka	Respondenti
Premiéra: 28. 9. 2025	ČT1, ČT24	M. Augustová	K. Havlíček (ANO)
Repríza: 2.10. 2025	20:10 – 22:00		P. Fiala (SPOLU)
			T. Okamura (SPD)
			V. Rakušan (STAN)
			Z. Hřib (Piráti)
			K. Konečná (Stacilo!)
			P. Macinka (Motoristé)
		R. Šlachta (Přísaha)	

5.1.1 NESTRANNOST

Z pohledu požadavku žurnalistické nestrannosti postupovala jak režie pořadu, tak moderátorka korektně a nelze v tomto smyslu hovořit o záměrné a systematické de/favorizaci některého z diskutujících. Moderátorce se ale zcela nepodařilo udržet základní rovnováhu mezi spontánní komunikační aktivitou respondentů, i když se o to nepochybně snažila.

Tyto a některé další dílčí nedostatky popisují následující podkapitoly strukturované podle výše konceptualizovaných proměnných a indikátorů.

5.1.1.1 Tematická struktura debaty: základní zarámování

Základní dramaturgické zarámování debaty vycházelo z nadstranické optiky, a akcentovalo primárně problémy nadcházejícího povolebního cyklu, a snažilo se tematizovat nejen socio-ekonomické problémy občanů, ale také bezpečnostní otázky, které se jich dotýkají v každodenní rovině.

Jinými slovy, volba diskusních subtémat necílila explicitně na žádný z kandidujících subjektů, jeho programové teze, ani přítomné respondenty. Debata netematizovala ani jejich stranické skandály a nechala stranou také reflexi vládnutí Fialovy koaliční vlády.

Dramaturgie debaty se primárně soustředila slovy moderátorky na *budoucnost republiky, vize i konkrétní plány* a na výzvy před nimiž česká společnost stojí.

Tento výchozí tematický rámec byl strukturován do tří hlavních subtémat a kratších předělů složených z anketních odpovědí respondentů, a ze závěrečného poselství politiků.

První debatní blok tematizoval otázky související s povolebním vyjednáváním, možnou vládní, koaliční spoluprací a obavami respondentů z politické praxe některých stran a hnutí. Slovy moderátorky, *s kým budou chtít vyjednávat, s kým a za jakých podmínek například spolupracovat, a naopak s kým ne, kde jsou jejich hranice nepřekročitelné?* V neposlední řadě byly také diskutovány představy respondentů zahrnující jejich ideální vize české společnosti.

Druhý okruh tematizoval otázky spojené s nespokojeností občanů. Diskuse měla ukázat, jak respondenti rozumí příčinám negativistických postojů veřejnosti, které moderátorka stavěla do konfrontace s některými pozitivními statistickými ukazateli. Slovy moderátorky, *když člověk vyjde na ulici, tak slyší, máme se hůř, než jsme se měli. Kde se vzal ten rozpor?*

Třetí okruh tematizoval zahraniční politickou a bezpečnostní agendu, kterou zhustila moderátorka do otázky *„která země bude v příštích čtyřech letech naším nejbližším největším spojencem? A která bude představovat největší nebezpečí?*

5.1.1.2 Řízení debaty a její vyváženost

Z pohledu požadavku žurnalistické **nestrannosti**, respektive *vyváženosti* a *férovosti* postupovala jak režie přenosu, tak moderátorka korektně a nedocházelo ani k systematické *favorizaci* ani *defavorizaci* diskutujících, politických subjektů a jejich programů, které reprezentovali.

Moderátorka rotovala korektně pořadí oslovených respondentů s každým novým tématem a distribuovala hlavní dotazy vyváženě. Dílčí rozdíl v celkovém počtu dotazů (21-17), respektive *neutrálně-zjišťovacích dotazů* (21-16) adresovaných respondentů byly dány nutností doptávat se některých respondentů častěji, jelikož neodpovídali na

položenou otázku, nebo byla jejich odpověď nejasná. Uvedené rozdíly, nezvýhodnily/ neomezily podstatným způsobem komunikační prostor respondentů.

5.1.1.3 Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi

Vyvážené bylo dotazování také z pohledu typologie adresovaných dotazů, které byly formulovány věcně (ad rem). Moderátorka využívala převážně *neutrální, zjišťovací dotazy*, případně věcné doplňující vstupy. *Návodné* ani *podporující* dotazy se *nevyskytly* (tab. 3).

Tabulka 3 Superdebata: typy dotazů adresových respondentům

Diskutující	Neutrálně – zjišťovací dotaz	Návodný dotaz	Kriticko-polemický dotaz	Podporující dotaz	CELKEM
Petr Fiala (ODS)	21	0	0	0	21
Kateřina Konečná (Stočilo!)	18	0	2	0	20
Zdeněk Hřib (Piráti)	18	0	1	0	19
Vít Rakušan (STAN)	19	0	0	0	19
Petr Macinka (Motoristé)	16	0	2	0	18
Karel Havlíček (ANO)	17	0	0	0	17
Tomio Okamura (SPD)	16	0	1	0	17
Robert Šlachta (Přísaha)	17	0	0	0	17
CELKEM	142	0	6	0	148

Poznámka: (a) *počet dotazů* zahrnuje *samostatné tázací věty* adresované diskutujícímu + *společné dotazy* adresované všem diskutujícím, na které respondent odpověděl + výzvy k reakci, na které reagoval věcně k tématu diskuse, (b) *neutrálně-zjišťovací dotaz* žádá respondenta, aby odpověděl, neutrálně popsal situaci, děj, který zpochybňuje jeho osobní integritu, a/nebo integritu politického subjektu který reprezentuje, (c) *návodný dotaz* podsouvá respondentovi „správnou“ odpověď, (d) *kriticko-polemický dotaz* zpochybňuje integritu respondenta a/nebo integritu politického subjektu, kterou zastupuje, (e) *podporující dotaz* legitimizuje a posiluje pozitivní recepci názorů či postojů respondenta a/nebo politického subjektu, který zastupuje.

Jednu otázku neformulovala moderátorka přesně, když se tázala poněkud nejasně: „*Tak, kdo je pro právo veta v zahraničně bezpečnostních otázkách, respektive pro jeho zrušení.*“ Vyvolala tak neklid mezi respondenty, což pravděpodobně vedlo k tomu, že ztratila na chvíli kontrolu nad rozpravou a zapomněla oslovit ve vztahu k dané agendě tři diskutující (K. Konečná, P. Macinka, V. Rakušan). Podobně nedala o něco později prostor P. Fialovi, aby se vyjádřil k rozsáhle diskutované agendě „green dealu“.

Z pohledu požadavku vyváženého prostoru pro prezentaci diskutujících hrála ale problematičtější roli z průměru výrazně vystupují spontánní sebe prezentace dvou respondentů (K. Havlíček, T. Okamura), kteří často ignorovali moderátorku a zvyšovali tak svou audiovizuální „hlasitost“. V případě prvního z mluvčích nemělo více než třicet procent jeho promluv povahu odpovědi na moderátorčin dotaz, nebo reakce na oslovení některým z diskutujících (tab. 4).

Tabulka 4 Superdebata: komunikační aktivita moderátorky a respondentů

Diskutující	Celkový počet dotazů adresovaných respondentovi	Celkový počet promluv respondenta	Počet spontánních promluv bez vyzvání moderátorem	Celková komunikační aktivita podle počtu slov
Karel Havlíček (ANO)	17	40	14	2260
Tomio Okamura (SPD)	17	38	11	2211
Petr Fiala (ODS)	21	48	8	2028
Zdeněk Hřib (Piráti)	19	24	4	1903
Kateřina Konečná (Stačilo!)	20	28	8	1811
Vít Rakušan (STAN)	19	23	3	1605
Robert Šlachta (Přísaha)	17	21	2	1386
Petr Macinka (Motoristé)	18	21	6	1269
CELKEM	91	243	73	14533

Poznámka: (a) **počet dotazů** zahrnuje *samostatné tázací věty* adresované diskutujícímu + *společné dotazy* adresované všem diskutujícím, na které respondent odpověděl + výzvy k reakci, na které reagoval, (b) **komunikační aktivita respondenta** zahrnuje součet slov diskutujícího v celé debatě, (c) **počet promluv** zahrnuje jakýkoliv verbální vstup respondenta do diskuse, (d) počet **spontánních promluv** zahrnuje respondentovi vstupy do diskuse bez moderátorova vyzvání, většinou osobní výpady vůči diskutujícímu a/nebo stížnosti na moderátora, které narušily probíhající diskusi a nešlo o přímou tematickou reakce respondenta na podnět jiného diskutujícího.

Ve srovnání s dvěma spontánními vstupy R. Šlachty, respektive třemi a čtyřmi V. Rakušana a Z. Hřiba, jde o výrazný rozdíl, který narušil jinak relativně vyváženou debatu. Nelze z něho ale mechanicky dovozovat pozitivní/ negativní recepční efekty u diváků. Takový závěr by vyžadoval použití jiné metody, než je zvolená obsahová analýza.

Moderátorka také nedostatečně upozorňovala na rozdíly mezi rétorikou respondentů a skutečností některých diskutovaných jevů, zvláště programových, kterou někteří mluvčí zkreslovali. V této souvislosti se ale vyžadovala důsledně odpověď na položenou otázku, když jí místo toho respondenti většinou vnucovali „světlé zítřky“ zakotvené v programech svých stran.

S výjimkou uvedených dvou dílčích slabin měla moderátorka většinu rozpravy pod kontrolou, což bylo dáno i tím, že prokázala vysokou schopnost *naslouchat* respondentům.

5.1.1.4 Férovost komunikace moderátora: verbální a vizuální rámování respondentů

Z pohledu požadavku *fairness* řídila M. Augustová diskusi věcně a vyhýbala se emocionální stimulaci konfliktu, a to jak na úrovni diskuse jako celku, tak v jednotlivých mikrorozhovorech s/ mezi respondenty.

Moderátorka nevnášela do diskuse své názory ani emoce, respektive upozadila osobních hodnocení. Dodržela tak požadavek Kodexu ČT, „*aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký má moderátor názor má na diskutované téma*“.

V žádné z analyzovaných konverzačních výměn mezi ní a diskutujícím nedošlo k *signalizaci jeho podpory/odmítnutí* či k *signalizaci preferované „správné“ odpovědi*. Neobjevilo se ani užívání *disentní otázky* se záporem, kterou by moderátorka signalizovala nesouhlas s respondentovou promluvou. Občas se vyskytnuvší dokončování odpovědi mělo vždy jen vysvětlující povahu a neposouvalo význam předchozí promluvy.

Moderátorka se vyvarovala užití ironie, sarkasmu či agresivního vynucování odpovědi, nebo naopak účelové a systematické *odpírání prostoru* pro odpověď. Jinými slovy, *moderátorka neužila v tomto smyslu neetickou de/favorizaci* žádného z diskutujících

Respondenti byli zobrazováni standardním způsobem, většinou v *polodetailu*, který střídala režie se záběrem studia ve *velkém celku*. Tento mechanický postup zajistil všem diskutujícím víceméně stejné podmínky, stejně jako jejich verbální představení v abecedním pořadí.

Jinými slovy, ani vizuální ani verbální rámování nepoškodilo obraz žádného respondentů, a mělo striktně deskriptivně-popisnou povahu.

5.1.2 FAKTIČNOST

5.1.2.1 Pravdivost, úplnost, relevance

Z pohledu výše exponovaných profesně-žurnalistických kritérií faktičnosti, respektive *relevance* a *pravdivosti* byla diskutovaná sub témata zvolena korektně. V promluvách moderátorky se nevyskytly zásadní věcné nepřesnosti, informační zkreslení či statistické artefakty.

Jen v případě popisu socioekonomického stavu české společnosti bylo možné zvolit i jiné, méně pozitivní ukazatele, což by ale oslabilo mírně optimistický spin, který tato data naznačovala. Vzhledem k tomu, že byla použita jen jako interpretační výzva pro respondenty, nelze považovat tuto dramaturgickou strategii za pochybení, které by podstatně ovlivnilo průběh a vyznění diskuse. Jinými slovy, uplatňovat v daném diskusním formátu důsledně požadavek informační úplnosti nelze.

5.1.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že posuzovaná debata v převážné míře vyhověla požadavkům zákonného rámce a Kodexu ČT, které jsou částečně odvozeny ze základních profesních žurnalistických normativních teorií.

Dramaturgická, režijní a moderátorská koncepce pořadu sledovala cíl zprostředkovat nestranně a věcně názorové pozice jednotlivých diskutujících, aniž by k nim přistupovala selektivně, respektive hodnotově je hierarchizovala. Zjištěné nedostatky měly převážně dílčí charakter a týkaly se především nedostatečné faktické korekce některých tvrzení respondentů a nerovnováhy vznikající v důsledku odlišné spontánní komunikační aktivity jednotlivých účastníků.

Identifikované nedostatky nemají povahu systémové zaujatosti nebo porušování principu rovného zacházení, ale ukazují spíše na limity, které jsou vlastní samotnému formátu „přelidněné“ televizní debaty, která snižuje možnost moderátora regulovat zvláště spontánní komunikační aktivitu některých výraznějších diskutujících.

V podstatných rysech ale pořad respektoval profesní požadavky kladené na média veřejné služby, ačkoli v dílčích parametrech nedosáhl jejich maximálního naplnění.

Celkově lze konstatovat, že si tvůrci předvolební televizní superdebaty počínali v souladu se Zákonem 484/1991 Sb., o ČT a Kodexu ČT a umožnili divákům, aby si mohli vytvářet informovaně a svobodně názor na diskutovanou problematiku.

Detailnější vysvětlení poskytují odpovědi na tři následující výzkumné otázky.

1. Byla diskuse jako celek koncipována tak, aby zprostředkovala co nejkompaktněji názory diskutujících?

Ano. Debata splnila funkci veřejného fóra a **umožnila divákům sledovat** relativně širokou reprezentaci názorových a programových pozic diskutujících. Současně však

nelze přehlédnout, že tato komplexnost nebyla bezvýhradná: některé konfliktní nebo pro jednotlivé subjekty citlivé agendy zůstaly mimo hlavní osu debaty a výsledný obraz diskuse byl proto spíše široký než plně vyčerpávající, což ovšem nelze od daného diskusního formátu očekávat.

2. Reprezentovala debata názory respondentů nestranně, vyváženě a férově?

Částečně. Analýza vychází z předpokladu, že žurnalistickou nestrannost je třeba chápat jako absenci systematické de/favorizace respondentů na úrovni verbální, vizuální i interakční.

Na úrovni dramaturgie byla debata vystavěna tak, aby žádný z relevantních názorových proudů nebyl předem strukturálně znevýhodněn. Tematické rámce necílily selektivně na konkrétní politické subjekty a umožňovaly respondentům artikulovat jejich postoje v relativně rovnocenném prostoru a proporcionálně.

Z tohoto pohledu charakterizovala debatu převážně nekonfliktní editorální strategie a taktika moderátorky. V tomto smyslu se nevyskytla ani předpojatosti, ani selektivní komunikace s diskutujícími. Moderace se pohybovala v mezích profesionální zdrženlivosti a nevykazovala znaky hodnotově návodného rámování.

Z pohledu respektování principu fairness charakterizoval moderaci respektující přístup k diskutujícím. Pořad v tomto směru nevykazoval známky ani systematické ani parciální dehonestace respondentů, agresivního vynucování odpovědí, ani svévolného odpírání prostoru k reakci. Ve vztahu k samotným respondentům tak lze způsob jejich zobrazování označit za převážně férový a profesně odpovědný.

Také z pohledu taktiky dotazování respondentů je možné konstatovat pozitivní závěr. Dotazy byly distribuovány v zásadě rovnoměrně a jejich převažující charakter byl věcný, neutrálně-zjišťovací. Rozdíly v počtu doplňujících vstupů lze vysvětlit především potřebou upřesnění nebo návratu k původně položené otázce.

Strukturální rovnost šancí diskutujících na rovnocenný komunikační prostor částečně oslabovala moderátorčina nedostatečná korekce spontánních promluv některých mluvčích, respektive jejich spontánní komunikační aktivity. Moderátorce se ne vždy dařilo eliminovat konverzační výměny mezi P. Fialou a K. Havlíčkem, které stahovaly pozornost k jejich nezřídka osobnímu potýkání, které činilo z ostatních respondentů pouze přihlížející aktéry.

Výsledná reprezentace ideových a programových perspektiv tak byla proporcionální především v rovině dramaturgické konstrukce pořadu, méně již v rovině moderace samotné komunikační aktivity respondentů.

Určité výhrady lze mít k nedostatečné průběžné korekci zavádějících nebo obtížně ověřitelných výroků některých diskutujících.

3. Byla debata koncipována tak, aby zprostředkovala relevantní témata?

Pořad byl tematicky relevantní jako celek i v dílčích diskusních subagendách, Zvolené tematické okruhy reflektovaly veřejně rezonantní společenské problémy a byly vystavěny tak, aby umožnily respondentům formulovat jak obecnější politické vize, tak aktuální postoje k povolebnímu uspořádání, socioekonomické situaci a mezinárodněpolitické orientaci státu. Pořad tak naplnil vzhledem ke zvolenému debatnímu formátu požadavek relativní tematické všestrannosti spojený s veřejnou mediální službou.

5. 2. TEMATICKÁ DEBATA: OBRANA A BEZPEČNOST

Předvolební debatu, která tematizovala otázky týkající se „obrany a bezpečnosti“ odvysílala 30. 9. 2025 jako čtrnáctou v pořadí. Pořad byl vysílán od 20:11 po projevu prezidenta republiky, který debatu z pohledu vysílacího schématu rámoval. Moderoval M. Řezníček.

Tabulka 5 Základní charakteristiky debaty

datum vysílání	program/čas	Moderátor	Respondenti
Premiéra: 30.9. 2025	ČT24 20:11. – 22:00	M. Řezníček	Pavel Růžička (ANO)
			Jana Černochová (SPOLU)
			Radovan Vích (SPD)
			Petr Letocha (STAN)
			Zdeněk Hřib (Piráti)
			Jaroslav Štefec (Stačilo!)
			Petr Macinka (Motoristé)
			R. Šlachta (Přísaha)

5.2.1 NESTRANNOST

Z pohledu požadavku žurnalistické **neustrannosti**, respektive *vyváženosti a férovosti* postupovala jak režie pořadu, tak moderátor korektně a nedopouštěl se systematické *favorizace* ani *defavorizace* diskutujících ani politických subjektů a jejich programů, které reprezentovali. Dílčí nedostatky popisují následující podkapitoly.

5.2.1.1 Tematická struktura debaty: základní zarámování

Pro vyznění debaty měla zásadní význam skutečnost, že debatě předcházela ve vysílání ČT 1 a ČT 24 projev prezidenta republiky k nadcházejícím volbám. Moderátor pak průběh celé diskuse zarámoval následující citací z toho projevu: *„Potřebujeme vládu, která ochrání naši suverenitu ve společenství demokratických zemí a nenechá nás napospas Rusku a jeho snaze o obnovení sféry vlivu ve střední a východní Evropě“*.

Na úvod debaty vyzval M. Řezníček respondenty, aby tento fragment prezidentova vystoupení ohodnotili slovy: *„jakou známku by dostal prezident za ten projev? Správný projev ve správný čas, nebo nikoliv? Vaše hodnocení? Podařilo se mu tak ve zkratce zpřehlednit názorové a postojové rozdělení diskutujících do tří základních táborů – podporujícího, akceptujícího s výhradami a odmítajícího prezidentovu perspektivu.*

Dané úvodní zarámování užíval moderátor důsledně v průběhu celé debaty, přičemž nijak nezastíral svou identifikaci s prezidentovým varovným apelem, k jehož hlavním motivům se v průběh celé debaty, již neadresně, vracel, a nutně se tak dostával do konfliktu s některými diskutujícími.

Naznačený motivický rámeček se tak promítl do tří hlavních diskutovaných subtémat:

První debatiní okruh tematizoval otázky spojené s obranou ČT i aliance, respektive s jejím narušením jejího teritoria, a to v optice členských zemí NATO. Tento tematický blok zarámoval moderátor následujícím způsobem:

„Pojďme na hlavní téma těchto dvou hodin, a to je obrana, narušení vzdušného prostoru, drony a ruskými stíhačkami. Jen za několik posledních týdnů: Dánsko, Polsko, Rumunsko, Estonsko. Ruské ministerstvo obrany přiznalo průnik dronů do Polska. Prý šlo o omyl a narušení estonského vzdušného prostoru popřelo. Tajemné drony nad Skandinávií, s nimiž slíbily Dánsku nejen před zítřejším summitem pomoci. Nizozemsko, Švédsko, Norsko, Německo i Ukrajina byly podle švédského premiéra pravděpodobně ruské. Jak se bránit agresivním výpadům, jak reagovat rázně?“

Moderátor jak v úvodním expozi, tak v průběhu debaty explicitně ilustroval některé příčiny prezidentových obav, označil hlavního hybatele bezpečnostního ohrožení a uvedl několikrát empirické příklady legitimizující strategii aktivní obrany proti ruské hrozbě, o které hovořil prezident Pavel v úvodu debaty.

„Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj řekl v úterý, že situace v Rusku okupované Záporožské jaderné elektrárně se stala kritickou a že ostřelování ze strany Ruska jaksí zabraňuje úsilím obnovit externí dodávky proudu do téhle té elektrárny a mluvil o tom, že to je už několikátý den v řadě.“

Tyto empiricky popsané děje se pokusil konfrontovat s názory respondentů v kontextu tří klíčových otázek, které se týkaly: (a) podmínek spuštění článku 5 Severoatlantické smlouvy, (b) vyslání českých vojáků na pomoc spojencům, respektive jako mírových sborů na poválečnou Ukrajinu, a (c) záměru zachovat/zrušit tzv. muniční iniciativu.

„Pojďme se podívat na muniční iniciativu, která pomáhá Ukrajině bránit se před masivním ostřelováním, které je cílené na energetiku, někdy i na, obětí se stávají civilní cíle. Kdo z vás by tuto muniční iniciativu po vítězství volbách nebo po vlivu na vládu zastavil?“

Toto výchozí rámování se promítlo i do druhého a třetího diskusního okruhu, které tematizovaly problematiku výstavby české armády a vlivu dezinformačního působení které uvedl moderátor následujícím komentářem i konkrétními dotazy adresovanými diskutujícím.

„Situace v Česku se v souvislosti s dezinformacemi a kybernetickými útoky stává stále více předmětem obav a varování od tajných služeb. Proruská propaganda, dezinformační kampaně, které se šíří zejména na sociálních sítích, cíleně ovlivňují veřejné mínění a snaží se oslabit důvěru v demokratické instituce NATO a Evropskou unii.“

Pane Víchu. České tajné služby a nejenom tajné služby české varují před tím, že v Evropě dochází k útokům, jako jsou sabotáže, jako jsou výbuchy, jako jsou zhářství, které provádějí lidé s vazbami na Kreml. Jak hodláte čelit těmto skrytým a ne někdy úplně skrytým hrozbám?

Já vám děkuji, pane Hříbe, když částečně navážu na to, co říkal pan Vích. České úřady, včetně zpravodajských služeb, podle Deníku N odhalily stovky účtů na sociální síti TikTok, které se před blížícími se parlamentními volbami nebo sněmovními volbami snaží podporovat antisystémové strany, nedůvěru v Alianci i v Unii. Jak velké riziko podle vás tohle to je?

Úvodní varovně apelativní rámec prezidentova projevu se promítl i do moderátorovi zpřehledňující typizace respondentů, která ale v některých pasážích měla povahu *preventivního rámování*, respektive k stereotypizaci jejich názorů a postojů diskutujících, jak ukazují následující podkapitoly věnované *řízení diskuse a strategii/taktiky dotazování*.

5.2.1.2 Řízení a vyváženost diskuse

Moderátor se snažil řídit debatu tak, aby naplnil požadavek proporcionálního zastoupení mluvčích. V tomto smyslu se mu dařila rotace pořadí respondentů s každým novým diskusním tématem. Pouze v jednom případě neposkytl prostor P. Macinkovi, aby se vyjádřil k rozsáhle diskutované agendě „financování a náboru vojáků“.

Ne zcela vyvážené bylo dotazování zvláště z pohledu frekvence adresovaných dotazů. Rozdíly mezi nejdotazovanějším (22 dotazů, P. Růžička) a nejméně dotazovaným (13 dotazů, Z. Hříb) respondentem se jeví jako výrazné. Byly ale dány především nutností doptávat se častěji některých diskutujících, kteří neodpovídali na položenou otázku, nebo byla jejich odpověď nejasná (tabulka 6).

Tabulka 6 Obrana a bezpečnost: typy dotazů adresované respondentům

Diskutující	Neutrálně – zjišťovací dotaz	Návodný dotaz	Kriticko-polemický dotaz	Podporující dotaz	CELKEM
Pavel Růžička (ANO)	17	1	4	0	22
Jaroslav Štefec (Stačilo!)	16	0	5	0	21
Radovan Vích (SPD)	15	0	4	0	19
Petr Macinka (Motoristé)	12	1	4	1	18
Jana Černochová (SPOLU)	9	0	8	0	17
R. Šlachta (Přísaha)	16	0	0	0	16
Petr Letocha (STAN)	15	0	0	0	15
Zdeněk Hříb (Piráti)	13	0	0	0	13
CELKEM	113	2	25	1	141

V tomto smyslu má větší výpovědní hodnotu „komunikační aktivita“ mluvčích (tabulka 7), která ukazuje, že neaktivnější J. Černochová, která v průběhu debaty pronesla více než 2200 slov, byla dotázána „pouze“ sedmáctkrát, zatímco nejčastěji dotazovaný P. Růžička pronesl v diskusi o téměř 800 slov méně, jelikož byl na rozdíl od ministryně obrany mnohem disciplinovanější a téměř nevstupovat do diskuse bez vyzvání, a navíc byl jeho projev mnohem úspornější.

Tabulka 7 Obrana a bezpečnost: komunikační aktivita moderátora a respondentů

Diskutující	Celkový počet dotazů adresovaných respondentovi	Celkový počet promluv respondenta	Počet spontánních promluv bez vyzvání moderátorem	Celková komunikační aktivita podle počtu slov
Jana Černochová (SPOLU)	17	57	26	2288
Zdeněk Hřib (Piráti)	13	14	0	1938
Petr Macinka (Motoristé)	18	26	4	1870
Petr Letocha (STAN)	15	21	2	1606
Pavel Růžička (ANO)	22	37	4	1484
Radovan Vích (SPD)	19	32	2	1438
R. Šlachta (Přísaha)	16	27	15	1314
Jaroslav Štefec (Stačilo!)	21	34	2	1022
CELKEM	141	248	55	12960

Poznámka: (a) *počet dotazů* zahrnuje samostatné tázací věty adresované diskutujícímu + *společné dotazy* adresované všem diskutujícím, na které respondent odpověděl + výzvy k reakci, na které reagoval, (b) *komunikační aktivita respondenta* zahrnuje součet slov diskutujícího v celé debatě, (c) *počet promluv* zahrnuje jakýkoliv verbální vstup respondenta do diskuse, (d) počet *spontánních promluv* zahrnuje respondentovi vstupy do diskuse bez moderátorova vyzvání, většinou osobní výpady vůči diskutujícímu a/nebo stížnosti na moderátora, které narušily probíhající diskusi a nešlo o přímou tematickou reakce respondenta na podnět jiného diskutujícího.

V tomto smyslu proto nelze hovořit o moderátorově *záměrně selektivním a systematickém posilování/potlačování komunikačního prostoru respondentů*. Rozhodující je skutečnost, že všichni respondenti dostali prostor vyjádřit se k hlavním otázkám v každém diskusním bloku.

Částečný problém ale představovalo samotné řízení debaty, respektive *spontánních projevů* diskutujících. Z pohledu požadavku vyváženého prostoru pro diskutující tak nebyl nejproblematictější rozdíl v počtu dotazů adresovaných moderátorem diskutujícím, ale frekvence a intenzita jejich spontánní sebe prezentace, kterou se moderátorovi nedařilo úspěšně regulovat.

Například audiovizuální „hlasitost“, komunikační aktivita J. Černochové byla více než dvojnásobná ve srovnání s nejméně aktivním, ale i velmi disciplinovaným J. Štefcem, jehož počet spontánních promluv byl třináctkrát nižší než v případě J. Černochové.

Tato výrazná nerovnováha mezi spontánní komunikační aktivitou mluvčích částečně narušila jinak vyváženou debatu. Z daných rozdílů, ale nelze mechanicky dovozovat pozitivní/ negativní recepční efekty u diváků. Zvolená metoda neumožňuje přijmout takový závěr.

S výjimkou těchto dílčích pochybení měl moderátor většinu rozpravy pod kontrolou, což bylo dáno i tím, že prokázal vysokou schopnost naslouchat respondentům a většinou je nepřerušoval neorganickými vstupy do jejich promluv.

5.2.1.3 Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi

Ne zcela vyvážené bylo dotazování z pohledu typologie dotazů adresovaných diskutujícím. Dotazy adresované respondentům byly formulovány věcně (ad rem) s výjimkou těch, které se týkaly se ochoty diskutujících vstoupit do aktivních záloh, respektive jejich připravenosti na krizové situace. Vzhledem k tomu, že se jednalo většinou o uchazeče o poslaneckou funkci, byly ale takové dotazy oprávněné, jelikož sledovaly veřejný zájem, ani nenarušily privátní integritu respondentů.

Moderátor využíval převážně *neutrální, zjišťovací dotazy*, případně věcné doplňující vstupy. Návodné dotazy se vyskytly zcela okrajově. Ve vyšší míře, než v superdebatě užíval moderátor *kriticko-polemický* typ otázky, který adresoval výhradně nejvýraznějším reprezentantům dvou názorově opozitních táborů – ministryni Černochové (8) a J. Štefcovi (5). Přidáme-li i celkem 12 kriticko-polemických dotazů pro R. Vícha, P. Růžičku a P. Macinku je evidentní, že se M. Řezníček snažil klást dotazy podle výše popsaného úvodního zarámování a podrobit kritickému dotazování nejen respondenty, kteří odmítali stávající bezpečnostní politiku státu, ale i její tvůrce a realizátory.

Moderátor se opakovaně a důsledně snažil upozorňovat na rozdíly mezi rétorikou respondentů a skutečností některých diskutovaných jevů (*split hunting*), zvláště programových, jak je popisují Clayman a Heritage (2002).

Například na argumentaci jednoho respondenta, že je třeba počkat na rezoluci Rady bezpečnosti, která upraví poválečné podmínky na Ukrajině, resp. dodržování mírové dohody, oponoval moderátor věcně správnou poznámkou:

Martin Řezníček:

„Nesmíme zapomínat, že součástí Rady bezpečnosti je samozřejmě i Rusko.

Jinde reagoval na kritiku diplomatické aktivity Západu ve vztahu k válce na Ukrajině reagoval slovy:

„Pane Macinko, těch pokusů bylo spoustu přeci“.

Na rozdíl mezi rétorikou diskutujících a skutečností jevů, které popisovali nebo hodnotili upozorňoval moderátor i jinde.

Martin Řezníček:

„Pane Růžičko, vy ve svém programu píšete, že navýšíme počty vojáků z povolání o dalších 5000, kde seženete těch 5000 lidí? V době, kdy na pracovním trhu stále chybí desítky tisíc pracovníků.“

Martin Řezníček:

„Pane Víchu, vy mluvíte o odchodu z NATO. Česko bude v takovém případě muset mít mnohem větší armádu, než má dosud. Tak mě jenom zajímá, jestli byste zavedl vojenskou, povinnou vojenskou službu nebo jak byste tohle to řešili?“

Martin Řezníček Janě Černochové:

„Vy jste dneska na vládě rozhodli o několika miliardách dalších zakázek veřejných, možná budete kritizováni ze strany opozice tak jako před koncem roku, kdy opozice vám vyčítala, že jste tam nalili několik miliard navíc, aby. Nalili v uvozovkách. Aby jste splnili 2 %. Mě jenom zajímá, jestli skutečně je správné takhle krátce před volbami oznamovat zakázky za, já nevím, kolik dohromady je to 10 miliard korun.“

Martin Řezníček Janě Černochové:

„Chápu, ale i kdyby tam bylo všechno správně a já vám nevyčítám to, že tam není, já se jenom ptám.“

„Mě jenom zajímá, zda jste připravená na potenciální kritiku, že to rozhodujete tři dny před volbami.“

„A to je jedno, kdo vás kritizuje. Mně jde o podstatu toho.“

„Ale proč tohle nebylo možné řešit dřív? To je jenom jednoduchá otázka.“

Jak ilustrují ukázky, při diskusi na daná témata nezůstával moderátor alibisticky nehodnotícím, ale opakovaně a věčně upozorňoval na rozpory v promluvách respondentů.

V některých pasážích debaty ale M. Řezníček sestupoval z pomyslného empiru rozhodčího a stával se součástí názorového sporu mezi diskutujícími, čímž poněkud

ztrácel schopnost řídit rozpravu. Jednalo se ale jen o dílčí a spíše hraniční situace, u kterých se nepochybně diváci rozdělili na skupinu souhlasící s moderátorem komunikační taktikou, a skupinu, která měla dojem, že opustil svou neutrální roli.

Jak už jsem naznačil v teoretické expozici, profesní žurnalistická neutralita představuje složitě uchopitelný koncept, který bývá často maskován falešným *neutralismem* (Greatbatch, 1998). V této perspektivě je třeba ocenit, že M. Řezníček tuto rétorickou kamufláž nezneužil a deklaroval jasně svou hodnotovou pozici. Dával tak divákům příležitost, aby samostatně posoudili míru jeho ne/předpojatosti.

5.2.1.4 Férovost komunikace moderátora: verbální a vizuální rámování respondentů

Z pohledu principu žurnalistické „*fairness*“ řídil moderátor debatu věcně a vyhýbal se emocionální stimulaci konfliktu, a to jak na úrovni celé diskuse, tak v jednotlivých mikrorozhovorech s/ mezi respondenty, vůči kterým uplatňoval neselektivní přístup, vyvaroval se *ideologického nálepkování respondentů*

M. Řezníček se vyvaroval snižování důstojnosti respondentů, ale pravděpodobně nevědomě a zcela okrajově užil zjemnělé formy agrese, zvláště ironii a možná spíše s intencí odlehčit diskusi.

O něco častěji užíval moderátor opakované vynuucování odpovědi způsobem, který ignoroval respondentovu odpověď a posouval tak skutečnost. Například:

Martin Řezníček, moderátor

„*Pane Víchu, vy mluvíte o odchodu z NATO.*“

Radovan Vích, /SPD/

Pane redaktore. Takže stokrát jsme to řekli a teď to tady řeknu po 101. Vy jste viděl v našem programu to, že chceme vystoupit z NATO nebo z Evropské unie?

Martin Řezníček, moderátor

„*Takže vy nejste proti vystoupení z NATO?*“

„*A vy jste nebo nejste?*“

„*Pane Víchu, vy jste pro odchod z NATO nebo ne?*“

„*Vy jste jeden ze zástupců a viditelných zástupců SPD, já se vás ptám, zda jste pro to, aby Česká republika zůstala v NATO nebo ne?*“

„*Takže vystoupili z NATO.*“

Moderátor verbálně prezentoval respondenty standardním způsobem v abecedním pořadí. Totéž platí i pro jejich obrazové představení prostřednictvím univerzálně aplikovaného *polodetailu*, který střídala režie s velkým celkem studia, aniž by byl

někdo z diskutujících v průběhu rozpravy, jakkoliv vizuálně de/favorizován. Vizuální i verbální prezentace diskutujících vycházela z univerzálně neutrálního popisu.

Jinými slovy, profesně rutinní požadavky daného diskusního formátu byly korektně naplněny

5.2.2 FAKTIČNOST

5.2.2.1 Pravdivost, úplnost, relevance

Z pohledu požadavku *faktičnosti*, byla diskutovaná subtémata dramaturgicky dobře připravena, jejich společenská *relevance* a *rezonance* je vysoká. Moderátor vycházel z relativně *úplných* informací, byť některé z nich prezentoval spíše jako zpravodajskou aktualitu, která ale byla promyšleně a integrálně zakomponována do celkového scénáře debaty.

Spor o to, zda byla zvolena skutečně ta nejrelevantnější fakta nemá řešení, jelikož daný formát nemůže postihnout komplexnost diskutovaných témat. Proto je třeba spíše zdůraznit, že moderátorem prezentovaná informace, názory a postoje vycházely z koherentního hodnotového celku, který má své základní zakotvení v Ústavě ČR.

Na straně moderátora se nevyskytla informační zkreslení ani prezentace statistických artefaktů, naopak M. Řezníček několikrát správně upozornil na nepřesné informace komunikované některými respondenty.

5.2.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že debata *Obrana a bezpečnost* naplnila normativní požadavky, které vyplývají nejen ze zákona o České televizi a Kodexu ČT, ale z také profesního vymezení žurnalistické objektivit.

Z hlediska celkové koncepce pořadu šlo o debatu dramaturgicky sevřenou, tematicky relevantní a v jádru nestranně moderovanou.

Celkové hodnocení je proto možné formulovat tak, že pořad v podstatných rysech odpovídal profesním standardům zpravodajství média veřejné služby, byť ne bez dílčích rezerv.

Klíčovým rysem debaty bylo výrazné úvodní „prezidentské“ zarámování, které určilo tematický i hodnotový horizont celé rozpravy a promítlo se do výběru hlavních subtémat i do povahy moderace a struktury dotazů adresovaných diskutujícím.

Celkově lze konstatovat, že si tvůrci předvolební televizní superdebaty počínali v souladu se Zákonem 484/1991 Sb., o ČT a Kodexu ČT a umožnili divákům, aby si mohli vytvářet informovaně a svobodně názor na diskutovanou problematiku.

Detailnější vysvětlení poskytují odpovědi na tři následující výzkumné otázky.

1. Byla diskuse jako celek koncipována tak, aby zprostředkovala co nejkomplexnější názory diskutujících?

Pouze částečně. Debata nepochybně nabídla divákům relativně široké spektrum postojů potenciálních poslanců k obranné a bezpečnostní politice státu. V tomto smyslu pořad naplnil funkci veřejného fóra a nabídl artikulaci různých programových a ideových perspektiv.

Debata zahrnovala reprezentanty řady ideových a programových proudů a umožnila artikulaci perspektiv, které se výrazně lišily v pohledu na vztah k NATO, na podporu Ukrajiny, na rozsah obranných výdajů i na interpretaci bezpečnostních hrozeb. Není tedy možné tvrdit, že by alternativní či menšinové postoje byly z pořadu zcela vytlačeny.

Na druhé straně je zřejmé, že celé vysílání bylo vystavěno kolem bezpečnostně-atlantického interpretačního rámce, zatímco protiválečná perspektiva nebyla tematizována jako samostatný legitimní pól, nýbrž vstupovala do debaty spíše prostřednictvím jednotlivých respondentů.

Nelze tak říci, že by debata zprostředkovala názory diskutujících v jejich plné komplexitě. Hlavním důvodem byla skutečnost, že celá debata byla silně zarámována prezidentovým apelem a jeho bezpečnostní optikou, která předurčila hierarchii nastolených problémů, jež byly bezpochyby relevantní, ale reprezentovaly nutně jen část klíčových otázek týkajících se domácí branně bezpečnostní perspektivy.

Pluralitní názorová reprezentace byla zachována spíše v tom smyslu, že alternativní názory zazněly, ale nikoli v tom, že by byly dramaturgicky postaveny na stejnou úroveň jako dominantní bezpečnostní rámec.

2. Reprezentovala debata názory respondentů nestranně, vyváženě a férově?

Převážně ano. Zvláště na úrovni dramaturgické konstrukce debaty. Z pohledu její jejího faktického průběhu pouze částečně.

Analýza ukazuje, že z hlediska požadavku žurnalistické férovosti postupovala jak režie přenosu, tak moderátor v zásadě korektně a nedopouštěli se systematické favorizace ani defavorizace diskutujících či politických subjektů, které reprezentovali. Neobjevily se znaky cílené a systematické vizuální manipulace, stabilního zvýhodňování konkrétních respondentů ani soustavného ideologického nálepkování. Jinými slovy, debata byla v tomto smyslu řízena nestranně, stejně jako byla nestranná ve svém celku i reprezentace diskutujících.

Moderátorův styl řízení debaty byl až na dílčí výjimky věcný, neselektivní a bez systematického snižování důstojnosti respondentů. V debatě se na straně moderátora neobjevilo soustavné poškozování respondentů formou zesměšňování, selektivního odpírání prostoru k reakci ani zesměšňování. Podobně tomu bylo i v

rovině režijního pojetí diskuse, které nevykazovalo znaky vizuální defavorizace. Z tohoto hlediska byla naplněna základní profesně-etická dimenze fairness.

Analýza ukazuje, že ačkoli se moderátor snažil o proporcionální distribuci hlavních dotazů, celkovou komunikační vyváženost debaty poněkud oslabila nedostatečně korigovaná spontánní komunikační aktivita některých mluvčích.

Podobně tomu bylo i v rovině samotného dotazování respondentů. Řezníček zjevně usiloval o rovnoměrnou distribuci hlavních dotazů. Skutečnost, že se ale musel častěji doptávat některých diskutujících kvůli nejednoznačnosti či vyhýbavosti jejich i odpovědí zvýšila jejich dotazovanost. Nelze ale hovořit o selektivním zacházení s respondenty a celkově lze konstatovat, že moderátor respondentům adresoval dotazy převážně rovnocenně, byť ne absolutně.

Další omezení vyváženosti diskutujících představovala spontánní komunikační dominance některých mluvčích.

Určité názorové napětí mezi některými diskutujícími a moderátorem vyvolávala jeho neskrývaná identifikace s obsahem prezidentova úvodního apelu, který dále v debatě rozvíjel. Analýza v tomto smyslu ukazuje, že se moderátor v dílčích pasážích debaty vzdaloval čistě neutrální roli moderátora a stával jedním z účastníků rozpravy. To však ještě neznamená v silném definičním smyslu porušení principu nestrannosti. Spíše lze hovořit o tom, že moderátor nevolil strategii falešného *neutralismu*, ale upřednostňoval věcnou korekci a hodnotovou transparentnost. Z profesního hlediska šlo spíše o hraniční momenty, které vyvolávaly napětí mezi jeho legitimní moderátorskou aktivitou a představou požadavky profesní neutrality jako bezhodnotového neutralismu.

3. Byla debata koncipována tak, aby zprostředkovala relevantní témata?

Ano. Debata byla vystavěna kolem společensky rezonančních témat. V tomto smyslu pořad naplnil požadavek tematické relevance a poskytl divákům orientaci v agendách, které lze považovat za klíčové pro veřejnou debatu o obraně a bezpečnosti ČR.

Současně je však třeba analyticky rozlišit mezi tematickou relevancí a tematickou pluralitou pořadu. Jak vyplývá z analýzy, pro průběh debaty, respektive její řízení a zprostředkování divákům, bylo rozhodující dramaturgické rozhodnutí netematizovat protiválečnou perspektivu jako samostatný editoriaální rámec.

Tento postup nelze automaticky interpretovat jako profesní pochybení. Naopak, představuje legitimní projev editoriaální autonomie zpravodajství ČT, který nelze zpochybňovat kritikou dramaturgické selektivity pořadu preferující „prezidentskou agendu“.

Pro tuto dramaturgickou volbu, která pravděpodobně nenáhodně rezonovala s prezidentovým vystoupením na ČT 1 ČT 24, které předcházelo dané debatě, hovoří skutečnost, že prezident republiky je vrchním velitelem ozbrojených sil, a jeho

pohled na obranu a bezpečnost má proto v českém ústavním systému zvláštní váhu. Zadruhé, prezidentova role je ústavně konstruována jako nadstranická, takže samotné přijetí jeho pohledu nelze bez dalšího chápat jako stranické, či dokonce opoziční. Zatřetí, zvolené dominantní hodnotové zarámování debaty odpovídá dlouhodobě většinové bezpečnostní orientaci české společnosti ve vztahu k NATO, EU, a také k ruské agresi na Ukrajině.

V tomto smyslu lze slabší tematizaci alternativního „pacifistického diskurzu“ považovat za editoriálně obhajitelnou, i když z hlediska maximální názorové všestrannosti představuje určité zúžení rozpravy. Je ale nutné dodat, že tento diskurz či názorová perspektiva nebyla z debaty zcela eliminována, protože někteří diskutující ji opakovaně do rozpravy vnášeli.

5. 3 TEMATICKÁ DEBATA: EKONOMIKA

Ekonomickou agendu tematizovala poslední premiérová předvolební debata, kterou odvysílala ČT 24 30. 9. 2025 od 20:06 a moderoval jí D. Takáč.

Tabulka 8 Základní charakteristiky debaty

datum vysílání	program/čas	Moderátorka	Respondenti
Premiéra: 1.10. 2025	ČT24 20:06. – 22:00	D. Takáč	Alena Schillerová (ANO)
			Zbyněk Stanjura (SPOLU)
			Markéta Šichtařová (SPD)
			Lucie Sedmihradská (STAN)
			Libor Dušek (Piráti)
			Jana Bobošíková (Stačilo!)
			Vladimír Pikora (Motoristé)
Petr Vokřál (Přísaha)			

5.3.1 NESTRANNOST

Z pohledu požadavku žurnalistické **neustrannosti** postupovala jak režie pořadu, tak moderátor korektně a nelze hovořit o záměrné systematické de/favorizaci některého z diskutujících. Nepodařilo se, ale udržet, aby přenos poskytl všem diskutujícím alespoň elementárně *vyváženou audiovizuální pozornost*, i když se o to moderátor nepochybně snažil.

5.3.1.1 Tematická struktura debaty: základní zarámování

Debata se soustředila na otázky zda „*chtějí politické strany po volbách zvýšit nebo snížit daně? Jak by měl vypadat rozpočet na příští rok i na další léta. A jsou Češi bohatí?*“

Toto výchozí tematicko-problémové zarámování rozdělila dramaturgie do dvou hlavních diskusních celků oddělených jedním anketním předělem. Debatu ukončila tradiční půlminutová závěrečná poselství.

Ještě, než ale moderátor otevřel první diskusní blok započal rozpravu následující zahřívací otázkou: „*Paní Schillerová, Zbyněk Stanjura na Seznamu Zpráv řekl, že ho na ministerstvu financí nevystřídáte vy. Má pravdu?*“

Toto zdánlivě nevinné „udání“ ministra financí jeho předchůdkyni a následovnici, pravděpodobně nechtěně, předznamenalo průběh celé debaty, které výrazně dominovali právě tito dva aktéři.

Jinými slovy, zvolené úvodní exponování personalizovaného konfliktu oddělilo zmíněné diskutující od ostatních a podsunulo hned na úvod divákům *preventivní zarámování*, že o „finance se poperou“ tito dva politici.

I první diskusí blok sklouznul k personalizované kritice ministra financí, když moderátor vyzval diskutující: *Pojďme k ekonomice. To je hlavní téma naší dnešní debaty. Česká republika prosperuje nebo neprospereje?*

Spustil tak očekávanou a místy ne zcela věcně korektní kritiku ministra financí, která zúžila diskusi o ekonomické prosperitě na kritiku strategie ODS, i když ve vládě působili ekonomičtí ministři i z jiných koaličních stran. V některých pasážích připomínala rozprava na dané téma spíš minireferendum o ekonomické politice vlády, místo, aby byly diskutovány alternativní modely k její hospodářské strategii.

Druhý diskusní blok uvedl moderátor následujícími slovy:

„Tak teď ta životní úroveň, slíbil jsem, že se k ní dostaneme. Vysoké ceny energií, vysoké ceny bydlení, dopadá to nejenom na nízkopříjmové skupiny, třetina domácností není schopna nic ušetřit. Na druhou stranu data Mezinárodního měnového fondu ČSÚ, Eurostatu patříme ke špičce v míře nezaměstnanosti, v nízké míře chudoby. HDP na obyvatele roste rychleji než v některých jiných i západních zemích. Spotřeba domácností se zvedá. Tohle jsou fakta. Proti tomu, řekněme, to, co lidi cítí, jaká je životní úroveň v České republice?“

Daná otázka, respektive tematizace, je de facto totožná s tou, kterou užila M. Augustová v Superdebatě. Moderátor zmínil nejen pozitivní trendy, ale také *vysoké ceny energií, bydlení*, a situaci *nízkopříjmových skupin*, byť stejně jako v Superdebatě šlo o mechanicky vyvážený a nutně neúplný výběr.

V celé debatě byly minimálně tematizovány otázky týkající se řešení vážných socio-ekonomických problémů české společnosti, kterým se ale více věnovala samostatná tematická debata. Pravděpodobně proto dramaturgie netematizovala otázky socio-ekonomického vyloučení a systému sociálních dávek, o kterých se velmi kriticky a odmítavě zmiňovali jen někteří respondenti, a to bez jakékoliv oponentury.

Moderátor, ale rámoval tuto problematiku nepřímo, když použil jako odstrašující příklad socio-ekonomické politiky situaci na Slovensku. *„Jak budete garantovat, že nenastane po vašich slíbech tak tvrdá konsolidace jako na Slovensku?“... „A když těch peněz vy budete dávat víc, tak nebude nutná tvrdá konsolidace?“*

Jinými slovy, dramaturgie užila v tomto smyslu *preventivní rámování*, respektive nabídla divákům jako referenční rámec pouze negativní definici socio-ekonomické strategie, která v kontextu s prvním diskusním blokem vedla diváky k závěru, že jediné řešení ekonomických problémů vedoucí k prosperitě představuje strategie *nevydávat těch peněz víc, jinak přijde slovenská verze konsolidace*.

Pro ČT, která má ve svých řadách výborné ekonomické novináře a konečně i obnovenou ekonomickou redakci, je taková úroveň argumentace substandardní.

Naznačené tematické rámování se promítlo i do *řízení debaty a strategii/taktik dotazování*.

5.3.1.2 Řízení a vyváženost diskuse

Z pohledu požadavku vyváženého prostoru pro prezentaci diskutujících nebyl nejproblematictější rozdíl v počtu dotazů adresovaných moderátorem diskutujícím, Moderátor udržel více méně proporční podíl hlavních dotazů adresovaných respondentům, které varioval podle nutností doptávat se některých častěji, jelikož neodpovídali na položenou otázku, nebo byla jejich odpověď nejasná.

Nedařilo se ale řídit a korigovat vysoce nadprůměrnou komunikační aktivitu dvou mluvčích, A. Schillerové a Z. Stanjury, jejichž *audio-vizibilita* byla ve srovnání s ostatními diskutujícími dvoj až trojnásobná (tab. 9).

Tabulka 9 Ekonomika: komunikační aktivita moderátora respondentů

Diskutující	Celkový počet dotazů adresovaných respondentovi	Celkový počet promluv respondenta	Počet spontánních promluv bez vyzvání moderátorem	Celková komunikační aktivita podle počtu slov
Alena Schillerová (ANO)	21	82	10	2936
Zbyněk Stanjura (SPOLU)	24	84	7	2096
Libor Dušek (Piráti)	24	33	2	1734
Markéta Šichtařová (SPD)	24	32	0	1451
Petr Vokřál (Přísaha)	22	32	0	1392
Vladimír Pikora (Motoristé)	19	38	3	1325
Jana Bobošíková (Stačilo!)	21	35	2	1315
Lucie Sedmihradská (STAN)	18	19	1	996
CELKEM	173	355	25	13245

Poznámka: (a) *počet dotazů* zahrnuje *samostatné tázací věty* adresované diskutujícímu + *společné dotazy* adresované všem diskutujícím, na které respondent odpověděl + výzvy k reakci, na které reagoval, (b) *komunikační aktivita respondenta* zahrnuje součet slov diskutujícího v celé debatě, (c) *počet promluv* zahrnuje jakýkoliv verbální vstup respondenta do diskuse, (d) počet *spontánních promluv* zahrnuje respondentovi vstupy do diskuse bez moderátorova vyzvání, většinou osobní výpady vůči diskutujícímu a/nebo stížnosti na moderátora, které narušily probíhající diskusi a nešlo o přímou tematickou reakce respondenta na podnět jiného diskutujícího.

Takový rozdíl není vysvětlitelný úspornějším komunikačním projevem ostatních mluvčích, ale primárně nerovnoměrnou distribucí času pro jednotlivé diskutující, respektive nedostatečnou korekcí těch, kteří mají přirozenou tendenci ovládnout diskusní pole. V daném případě navíc nehrály tak zásadní roli spontánní, těžko zastavitelné promluvy obou ministrů financí, jako tomu bylo v případě předchozí debaty u ministryně obrany, u které tvořily téměř polovinu, ze všech jejích výstupů

Jinými slovy, debata v tomto smyslu rozdělila diskutující do tří kategorií relevance, k čemuž přispěla i moderátorova pasivita maskovaná zdánlivou neutralitou, resp. *neutralismem* (Greatbatche,1998). Místo aby upozornil na věcné nepřesnosti a rétorické fauly některých diskutujících, které vycházely z účelové generalizace odpovědnosti ministra financí, osvojil si některé názory jeho kritiků, které tak legitimizoval. Například jejich doslovnou citací: „*Tak kde jste to vyčaroval, pane Stanjuro?*“ ... „*Zůstaneme u toho, kde si pan ministr vymyslel 28 miliard.*“

Tato tendence přijímat názory některých diskutujících se projevila také v dialogu s Vladimírem Pikorou, se kterým sdílel moderátor bez kritické reflexe a kontextu názor, že: „*Těch 2,6, to je málo, růstu myslím*“ V tomto smyslu moderátor nedodržel požadavek Kodexu ČT, „*aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký má moderátor názor má na diskutované téma*“.

Z těchto dílčích pochybení ale nelze dovozovat, že byl moderátorův přístup k diskutujícím cíleně a systematicky selektivní. V drtivě většině analyzovaných konverzačních výměn mezi jím a diskutujícím *nesignalizoval* některému z nich ani *podporu* ani *preferenci* „*správné*“ *odpovědi*.

Občas se vyskytnuvší dokončování odpovědi za respondenta mělo vždy jen vysvětlující povahu a neposouvalo význam jeho promluvy.

S výjimkou naznačených dílčích slabín měl moderátor většinu rozpravy pod kontrolou. Popsaná zaváhání byla dána do značné míry komunikačně přehluštěnou, a tudíž nepřehlednou komunikační situací. Je zjevné že daný formát není ideální ani pro moderátory, ani pro diváky, ale vyhovuje požadavkům Kodexu ČT na vyváženou reprezentaci názorů.

5.3.1.3 Styl dotazování: zastoupení typů dotazů adresovaných respondentovi

Více méně vyvážené bylo i zastoupení typů dotazů adresovaných jednotlivým diskutujícím. Moderátor využíval převážně *neutrální, zjišťovací otázky*. *Návodné* ani *podpůrné dotazy* se nevyskytly (viz. příloha, tab. 10).

Tabulka 10 Ekonomika: typy dotazů adresované respondentům

Diskutující	Neutrálně – zjišťovací dotaz	Návodný dotaz	Kriticko-polemický dotaz	Podporující dotaz	CELKEM
Zbyněk Stanjura (SPOLU)	19	0	5	0	24
Markéta Šichtařová (SPD)	20	0	4	0	24
Libor Dušek (Piráti)	21	0	3	0	24
Petr Vokřál (Přísaha)	21	0	1	0	22
Alena Schillerová (ANO)	13	0	8	0	21
Jana Bobošíková (Stačilo!)	20	0	1	0	21
Vladimír Pikora (Motoristé)	19	1	0	0	19
Lucie Sedmihradská (STAN)	16	0	2	0	18
CELKEM	149	1	24	0	173

Poznámka: (a) *počet dotazů* zahrnuje *samostatné tázací věty* adresované diskutujícímu + *společné dotazy* adresované všem diskutujícím, na které respondent odpověděl + výzvy k reakci, na které reagoval věcně k tématu diskuse, (b) *neutrálně-zjišťovací dotaz* žádá respondenta, aby odpověděl, neutrálně popsal situaci, děj, který zpochybňuje jeho osobní integritu, a/nebo integritu politického subjektu který reprezentuje, (c) *návodný dotaz* podsouvá respondentovi „správnou“ odpověď, (d) *kriticko-polemický dotaz* zpochybňuje integritu respondenta a/nebo integritu politického subjektu, kterou zastupuje, (e) *podporující dotaz* legitimizuje a posiluje pozitivní recepci názorů či postojů respondenta a/nebo politického subjektu, který zastupuje.

Z této základní vyvážené strategie ale vystupuje ale více než třetina *kriticko-polemických dotazů* adresovaných A. Schillerové a pětina ministru financí. Jejich vysoká komunikační aktivita zjevně vedla moderátora k tomu, aby jim věnoval intenzivnější kritickou pozornost, čímž současně posiloval jejich *audio-vizibilitu*, kterou předznamenal již úvodní polarizujícím zářezem debaty.

Ve srovnání s předchozími debatami byla výrazně méně zastoupena spontánní sebe prezentace respondentů, která pouze v případě A. Schillerové překročila mírně desetiprocentní podíl v rámci všech jejích promluv. Svůj podíl na tomto disciplinovaném projevu mluvčích má i styl relativně přehledný styl moderace, který se ale příliš neuplatnil při rozkrývání rozdílů mezi rétorikou respondentů a skutečností některých jevů, které tematizovali.

5.3.1.4 Férovost komunikace moderátora: verbální a vizuální rámování respondentů

S výjimkou úvodní „zahřívací“ otázky řídil moderátor diskusi věcně a vyhýbal se emocionální stimulaci konfliktu, a to jak na úrovni celé diskuse, tak v jednotlivých mikrorozhovorech s/ mezi respondenty, vůči kterým uplatňoval neselektivní přístup a vyvaroval se jejich *ideologickému nálepkování i* snižování důstojnosti.

Diskutující byli verbálně i audiovizuálně prezentováni standardním způsobem. Obrazové představení proběhlo v abecedním pořadí prostřednictvím univerzálně aplikovaného *polodetailu*, který střídala režie v průběhu diskuse s velkým celkem, aniž by byl někdo z diskutujících v průběhu rozpravy prezentován skrze odlišné záběrování, respektive jakkoliv vizuálně de/favorizován.

Jinými slovy, profesně rutinní požadavky daného diskusního formátu byly korektně naplněny.

5.3.2 FAKTIČNOST

5.3.2.1 Pravdivost, úplnost, relevance

Zvolená *relevantní* subtémata byla moderátorem představena *pravdivě se snahou po úplnosti*. Jen okrajově se vyskytly některé věcné nepřesnosti či informační zkreslení. Například, označení hnutí Stačilo! za koalici. Ve většině případů se ale moderátor vyvaroval prezentaci zkreslených údajů či statistických artefaktů atd.

Také zprostředkované názory a postoje diskutujících byly se obešly bez zjevných zkreslení a nepravd.

5.3.3 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že debata o ekonomických tématech v převážně naplnila základní profesní a normativní požadavky, které vyplývají ze zákona o České televizi, respektive jejího Kodexu a v neposlední řadě také z definičních znaků žurnalistické objektivit. Souhrnně lze konstatovat, že, názory respondentů zprostředkovala debata převážně pravdivě a nestranně a diskutující zobrazovala korektně a standardně.

Současně však analýza ukazuje, že debata nevytvořila zcela symetrický a komplexní obraz tematizované ekonomické agendy, a to i v důsledku úvodního personalizovaně-polarizujícího zarámování dvou hlavních aktérů rozpravy. Tato tematická redukce části debaty na spor o vládní rozpočtovou politiku a nedostatečně korigované komunikační dominance dvou diskutujících, Aleny Schillerové a Zbyňka Stanjury, oslabila jak komplexnost, tak proporcionalitu reprezentace jednotlivých ekonomických perspektiv.

Nejde však o pochybení takové povahy, které by legitimovalo závěr o systematické zaujatosti nebo profesním selhání pořadu jako celku. Přesnější je konstatování, že debata obstála v základních normativních parametrech, avšak nikoli bez rezerv.

Celkově lze konstatovat, že si tvůrci předvolební televizní superdebaty počínali v souladu se Zákonem 484/1991 Sb., o ČT a Kodexu ČT a umožnili divákům, aby si mohli vytvářet informovaně a svobodně názor na diskutovanou problematiku.

Detailnější vysvětlení poskytují odpovědi na tři následující výzkumné otázky.

1. Byla diskuse jako celek koncipována tak, aby zprostředkovala co nejkomplexněji názory diskutujících?

Částečně. Debata nepochybně umožnila respondentům artikulovat jejich základní ekonomické postoje a nabídla divákům publiku poměrně široké spektrum názorů. V tomto smyslu naplnila funkci veřejného fóra a zprostředkovala podstatnou část relevantních sporů, které se v české ekonomické debatě před volbami objevovaly. Nelze však tvrdit, že by tuto pluralitu zprostředkovala v její nejkomplexnější podobě, ale spíše v podobě redukované simplifikující.

První tematický blok se do značné míry proměnil ve spor o hodnocení ekonomické politiky vlády a o odpovědnost ministra financí, namísto aby rozvíjel konkurenční hospodářské strategie ostatních aktérů. Druhý blok, který tematizoval otázky týkající se širokého tématu životní úrovně, aniž by ji jasně vymezil, potlačil některé strukturální socio-ekonomické problémy společnosti a nabídl spíše spor mezi některými diskutujícími než programovou ekonomickou rozpravu.

2. Reprezentovala debata respondenty a jejich názory nestranně, vyváženě a férově?

Převážně ano. Jak režie přenosu, tak moderátor postupovali v zásadě korektně a nelze hovořit o záměrné a systematické de/favorizaci některého z diskutujících. Režie je zobrazovala standardním způsobem a nevyužívala záběrové či střihové postupy, které by někoho z nich vizuálně znevýhodňovaly nebo zvýhodňovaly.

Analýza ukazuje, že moderátorův styl byl věcný, bez výraznější snahy o emocionální stimulaci konfliktu, Podobně ani jeho přístup k diskutujícím nebyl otevřeně selektivní a držel se většinou věcného a profesně standardního způsobu řízení rozpravy, bez ideologického nálepkování a soustavného snižování důstojnosti respondentů. V tomto základním smyslu byla reprezentace respondentů nestranná.

Z pohledu vlastní taktiky dotazování udržel moderátor relativně proporční podíl hlavních dotazů adresovaných jednotlivým respondentům. Analýzy ale upozorňuje, že audio-vizuální „hlasitost“ některých diskutujících byla výrazně vyšší než u ostatních. Zvláště Alena Schillerová a Zbyněk Stanjura získali prostor v rozsahu, který byl ve srovnání s ostatními dvoj – až trojnásobný.

Výhrady tak lze formulovat především v tom smyslu, že nedostatečná korekce komunikační převahy některých aktérů sekundárně oslabovala přesvědčivost méně viditelných diskutujících. Neznamená to ale, že by byli systematicky defavorizováni. Spíše platí, že nebyli reprezentováni rovnoměrně.

Jinými slovy, proporcionalita byla zachována spíše na úrovni elementární distribuce hlavních otázek, nikoli však na úrovni výsledné audio-vizibility diskutujících. Debata tak neposkytla všem aktérům stejný prostor prezentovat své názory.

Nestrannost moderátora oslabilo zvláště doslovné přejímání hodnotícího rámce některých kritiků ministra financí. I když tato dílčí pochybení neměla systematickou povahu, naznačují, že moderátor si neudržel v některých pasážích debaty nutný odstup.

3. *Byla debata koncipována tak, aby zprostředkovala relevantní témata?*

Ano. Tematická relevance debaty byla vysoká. Dramaturgie se soustředila na otázky daní, podoby státního rozpočtu, dluhové služby, cen energií, životní úrovně, bydlení a vztahu České republiky k Evropské unii. Jde o okruhy, které mají bezprostřední význam pro volební rozhodování občanů a odpovídají očekáváním kladeným na tematickou ekonomickou debatu před parlamentními volbami. V tomto smyslu splnil pořad požadavek relevance přesvědčivě.

Diskutabilní zůstává nikoli samotná tematická relevance, ale způsob jejich hierarchizace a rámování. Debata měla tendenci redukovat část ekonomické agendy na hodnocení vládního hospodaření a na spor o rozpočtovou odpovědnost, čímž se některé jiné dimenze ekonomické politiky dostaly do pozadí. To ale nemění nic na tom, že tematický výběr byl ve své podstatě relevantní; problém spočíval spíše v nerovnoměrném rozložení akcentů než ve volbě nerelevantních okruhů.

6. DISKUZE A ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ

6. 1 Komparace strukturálních podobností a odlišností

Porovnáme-li analyzované debaty s cílem popsat jaký vliv jejich moderace na průběh diskusí, respektive na *audio-vizibilitu* diskutujících vidíme základní strukturální shodu danou skutečností, že všechny tři pořady sdílely stejný základní formát: osm respondentů, vysokou tematickou hustotu, důraz na moderátorovy otázky jako hlavní organizační princip debaty a snahu o jejich elementárně rovnoměrnou distribuci.

Strukturálně podobné jsou si všechny tři debaty také v tom, že se opírají o silnou roli moderátora nejen jako distributora dotazů, ale také interpretačních rámců. Debaty ale odlišuje vliv moderátora na reálný průběh debaty.

6.1.1 Strukturální podobnosti a odlišnosti mezi Superdebatou a tematickými debatami

Společným rysem všech tří debat byla převaha *neutrálně-zjišťovacích* dotazů. Žádný z moderátorů nestavěl debatu otevřeně na de/legitimizaci konkrétního respondenta. Všechny tři debaty rovněž ukazují, že vyrovnaný počet dotazů adresovaný respondentům nezaručuje také jejich vyváženou audio-vizibilitu: v každé z debat hrály zásadní roli spontánní vstupy, délka odpovědí a schopnost moderátora korigovat „hlasitější“ účastníky.

Hlavní rozdíl spočívá v tom, že *Superdebata* byla zjevně méně sevřená tematickými rámci a více fungovala jako široké konfliktní fórum, v němž moderátorka rozdělovala slovo, ale průběh ve větší míře spoluutvářeli sami aktéři. Tematické debaty byly naopak více organizované kolem užších sub-agend a jejich moderátoři měli silnější schopnost držet debatu „u tématu“.

Rozdíl mezi oběma tematickými debatami pak spočívá v tom, že M. Řezníček vedl diskusi konfrontačněji a s vyšším podílem *kriticko-polemických dotazů*, zatímco D. Takáč debatu více disciplinoval, ale současně její rámování více personalizoval a v některých momentech převzal jazyk některých mluvčích, které tím legitimoval.

Pro všechny tři debaty platí, že rozhodující pro jejich průběh i výsledný obraz diskutujících, nebyl jen počet a typ adresovaných dotazů, ale především schopnost moderátora regulovat spontánní vstupy respondentů, respektive konfliktní dynamiku a komunikační dominanci některých aktérů.

Právě v této rovině se ukazuje základní distinkce mezi *Superdebatou*, která více otevírala prostor spontánní soutěži mezi diskutujícími a formálně vyváženější debatou o *obraně a bezpečnosti*, jež ale nezvládla dostatečně korigovat spontánní dominanci některých respondentů a relativně nejdisciplinovanější *ekonomickou rozpravou*, již ale ovlivňovala tendence moderátora vytvářet mezi respondenty hierarchii relevance.

Jinými slovy: Superdebata nejméně disciplinovala a konfrontovala diskutující kritickými dotazy, ale současně byla nejvíc náchylná k rozvolnění moderátorské kontroly. Debata o obraně a bezpečnosti byla nejkonfliktnější z pohledu užitých kritických dotazů a zároveň nejméně stabilní v regulaci spontánních vstupů některých aktérů. Ekonomická debata byla nejdisciplinovanější v organizaci toku debaty, ale nejvíce se v ní prosadil efekt personalizovaného rámování a selektivní hierarchizace diskutujících posilující audio-vizibilitou hlavních aktérů.

6.1.2. Vliv moderace na průběh debat

Z hlediska samotného stylu moderace byla *Superdebata* nejotevřenější, ale současně nejméně disciplinovaná, jak naznačuje nejvyšší počet i podíl spontánních promluv respondentů, bez vyzvání moderátorem: v *Superdebatě* jich bylo 73, zatímco v debatách na téma *obran a bezpečnosti* a *ekonomiky* 55, respektive 25.

V *Superdebatě* byla zároveň nejvyšší celková komunikační aktivita respondentů: 14 533 slov, oproti 12 960, resp. 13 245 slov v první a druhé analyzované tematické debatě. To naznačuje, že moderace Marcely Augustové vytvářela volnější, méně restriktivní komunikační prostředí, v němž se rozprava formovala více spontánní iniciativou samotných diskutujících.

Současně platí, že *Superdebata* byla z hlediska moderátorkou užitých typologie dotazů nejméně konfliktní. Z jejich celkového počtu (148) byla výrazná většina *neutrálně-zjišťovacích* a jen 6 *kriticko-polemických* (4%). Srovnání s tematickými debatami ukazuje zřetelný rozdíl. Podíl tohoto typu dotazování byl v druhé analyzované debatě 18% a ve třetí 14%. Jinými slovy, *Superdebata* byla v této perspektivě méně polemická a zároveň více „průtoková“: méně tlačila respondenty do konfrontačních odpovědí což jim, ale umožňovalo častěji překračovat tematické hranice, které by měl vymezovat moderátor.

V debatě na téma *obran a bezpečnosti* naopak Martin Řezníček více méně rovnoměrně distribuoval hlavní dotazy, takže z hlediska moderace byla v tomto smyslu relativně strukturálně vyvážená. Problém ovšem spočíval v regulaci spontánních promluv diskutujících, jejichž začasté svévolnou sebe prezentaci nedokázal moderátor plně uhlídat.

Debata o *ekonomických* tématech byla naopak nejdisciplinovanější a nejvíce strukturovaná. To ukazuje celkově nejnižší počet spontánních vstupů (25), kterých bylo méně než polovina v debatě o obraně a bezpečnosti a zhruba třetina ve srovnání se *Superdebatou*. Odlišné počty promluv v jednotlivých debatách nehrají v tomto smyslu rozhodující roli.

Skutečnost, že v ekonomické debatě byla *spontánní sebe prezentace* respondentů méně intenzivní, překryla tendence moderátora rámovat v některých pasážích spor týkající se ekonomické strategie vlády personalizovaně. Část debaty se tak zúžila na spor Schillerová–Stanjura, což se následně promítlo i do jejich nadprůměrné audio-vizibility. Moderace zde tedy byla nejsilnější v relativně proporcionálním adresování

dotazů, ale ne vždy byla stejně efektivní při usměrňování komunikační dominance některých diskutujících.

6.1.3. Vliv moderace na sebe prezentaci diskutujících

Naznačené komunikační podmínky využívali v *superdebatě* především aktéři s vyšší schopností spontánně-sebeprosazující komunikace, jak ji realizoval její „nejhlasitější“ mluvčí Karel Havlíček (14 spontánních vstupů, 2260 slov), i Tomio Okamura (11 spontánních vstupů, 2211 slov). Moderace zde nevytvářela silně polemický tlak, ale umožňovala, aby se výraznější osobnosti prosazovaly samy. Důsledkem byl větší prostor pro rétoricky dominantní a konfliktně zdatné respondenty, zatímco disciplinovanější nebo méně průbojní aktéři zůstávali upozaděni.

V debatě *Obrana a bezpečnost* zvýhodnil styl moderace především ty, kdo byli schopni opakovaně vstupovat do debaty bez vyzvání a držet si vysokou audiovizuální přítomnost navzdory formálně vyvážené distribuci dotazů. Nejvýraznější Jana Černochova, které bylo adresováno „jen“ 17 dotazů, ale jejích 57 promluv, ze kterých byla téměř polovina (26) spontánních, vedla k tomu, že byla v debatě velmi „hlasitá“ (2237 slov). Naopak Zdeněk Hřib měl 13 dotazů, 14 promluv, 0 spontánních vstupů, ale i tak intenzivní mluvní projev (1938 slov) slov, což naznačuje disciplinovanější, soustředěný komunikační projev bez častých moderátorových přerušení. Pro J. Štefce byla naopak nevýhodou nízká spontánní komunikační aktivita (1022 slov), takže působil jako méně viditelný aktér. Moderátorský styl M. Řezníčka tak do značné míry umožnil faktickou dominanci agresivněji vystupujících osobností.

V debatě o ekonomických tématech působila moderace opačně: nízký počet spontánních vstupů obecně snižoval možnost „urvat si“ debatu nevyžádanými vstupy. Výhodu ale získali ti mluvčí, kterým moderátorovo rámování připsalo image klíčových aktérů. To se týkalo především Aleny Schillerové (82 promluv, 2936 slov a 10 spontánních vstupů) a Zbyňka Stanjury (84 promluv, 2096 slov a 7 spontánních vstupů). Naopak, pro veřejnost nepříliš známá a akademicky uměřená L. Sedmihradská zůstala jen na 19 promluvách a 996 slovech.

Takáčův styl tak nepřímo reprodukoval hierarchii relevance mezi diskutujícími. Hlavní protagonisté diskurzivního sporu, získali také výrazně větší komunikační prostor. Pro menší či méně polemicky reagující aktéry znamenala taková moderátorská taktika okrajovější postavení.

Jak ukazuje tato rychlá komparace úspěch moderace politické debaty do značné míry záleží na jejím obsazení, respektive na konfiguraci, osobnostních a rétorických typů diskutujících, které mohou moderátorovi roli výrazně oslabit, což se v případě analyzovaných debat ale nestalo.

7. Seznam použité a referenční literatury

- Clayman, S. & Heritage, J. (2002) *The news interview: journalists and public figures on the air*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Drew, P. and Heritage, J. (eds.) (1992) *Talk At Work: Interaction in Institutional Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ekron Z (2008) A critical and functional analysis of the mirror metaphor with reference to the media's responsibility towards society. *Global Media Journal-African Edition* 2(1): 80–87.
- Entman, R. M. (1989) *Democracy without citizens: Media and the decay of American politics*. Oxford University Press on Demand.
- Entman, R. M. (1993) 'Framing: Toward clarification of a fractured paradigm', *Journal of Communication* 43 (4): 51–58.
- Fowler R (1991) *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. London: Routledge.
- Gee, James P. 1999. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and method*. London – New York: Routledge.
- Goffman, E. (1974) *Frame analysis*. Lebanon, NH: University Press of New England.
- Greatbatch, D. (1998) Conversation analysis: Neutrality in British news interviews. In A. Bell and P. Garrett (eds), *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell.
- Greatbatch, D. (1992) On the management of disagreement between news interviewees. In P. Drew and J. Heritage (eds), *Talk At Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hutchby, I. (2006) *Media Talk: Conversation Analysis and the Study of Broadcasting*. Glasgow: Open University Press.
- Isotalus, P. (2009) 'Agreement and Disagreement in Focus: A Cultural Perspective on Televised Election debates', in R. Wilkins & P. Isotalus (Eds.) *Speech Culture in Finland*, (pp.191-208). Lanham, LD: University Press of America.
- Isotalus, P. & Aarnio, E. (2006) 'A Model of Televised Election Discussion: The Finnish Multi-party System Perspective', *Javnost-The Public* 13: 61-71.
- Kahneman, D., Tversky, A. (1984) 'Choice, values, and frames', *American Psychologist*, 39: 341–350.
- Krippendorff, K. (2004) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Los Angeles, London: Sage.
- Kronick, J. C. (1997) 'Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat.' *Sociologický časopis* 33(1): 57-67.
- Metzger, M. (2005). Interpreted discourse: Learning and recognizing what interpreters do in interaction. In C. Roy (Ed.), *Advances in teaching sign language interpreters*. (pp. 100-122). Washington, DC: Gallaudet University Press.
- Neuendorf, K. A. (2002) *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks: Sage.
- Neuendorf, K. A., & Skalski, P. D. (2009) Quantitative content analysis and the measurement of collective identity. In R. Abdelal, Y. M. Herrera, A. I. Johnston & R. McDermott (Eds.), *Measuring identity: A guide for social scientists* (pp. 203-236). Cambridge: Cambridge University Press.

- Van Gorp, B. (2005) 'Where is the Frame?: Victims and Intruders in the Belgian Press Coverage of the Asylum Issue', *European Journal of Communication* 20 (4): 484 – 507.
- Thetela P (2001) Critique discourses and ideology in newspaper reports: a discourse analysis of the South African press reports on the 1998 SADC's military intervention in Lesotho. *Discourse & Society* 12(3): 347–370.
- Tolson, A. (ed.) (2001) *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Van Gorp, B. (2005) 'Where is the Frame?: Victims and Intruders in the Belgian Press Coverage of the Asylum Issue', *European Journal of Communication* 20 (4): 484 – 507.
- Volek, J. (2019): Tematická a názorová rozmanitost ve vybraných pořadech na stanici CRO Plus. Focus. (Analýza obsahové plurality vysílání pro Radu ČR).
- Vreese, C. H. De. (2005) 'News framing: Theory and typology', *Information Design Journal* 13 (1): 51–62.
- Westerstahl, J. (1983) 'Objective News Reporting', *Communication research* 10 (3): 403-424.

